

140
1958/3

საქართველოს
საბავშვო ჟურნალი

ქ ი თ ე რ ი

6
თველი
1958

ნახატი გ. როინიშვილისა

მამა ჩამოვიდა

გარეთ სითბოა და ცეცხლი ყაყაჩოთა.
დილამშვიდობისა, მზეო, გამარჯობა.
ფოთლებში მზის სხივი იღვრება უხვადა,
დედას გაუხარდა.

ვაზებს. გაუხარდა,
ხარებს გაუხარდა.—

მამა ჩამოვიდა.

მხედარი არის და მხედრულად მოვიდა,
მამული მოირთო. ფარჩით და მოვითა,
მამა ჩამოვიდა! მამა ჩამოვიდა!

‘მამა უამბობდა ბაბას ახალ ამბებს.
ჩვენ ჩუმად გარედან ოთახი ჩაერაზეთ.
ცხენი მივიბარეთ. ლოზეს მივაცენეთ
მოვახტით და მერე გავექუსლეთ შარაზე.
ბავშვები ვიყავით და გაეხდით მხედრები,
სიმღერით. სიცილით, ველ-მინდორს ვედებით.

მამული მოირთო. ფარჩით და მოვითა.
მამა ჩამოვიდა! მამა ჩამოვიდა!

პ ი თ ნ ე რ ი

შ ი ნ ა ა რ ს ი

გვ.

ფ. ჩარკვიანი—მამა ჩაშვილია (ლექსი)	2
(გარეკანის)	2
რ. ჩაჩანიძე—ვერცხლის ხეობის საილუმლო (მოთხრობა, დასასრული)	2
გ. დათუაშვილი—ყვავილების ბაბა (წერილი)	8
მ. კახიძე—უმადური სტუმარი (პოემა)	11
თ. სახაროვი—პიონერები ფაბრიკაში (ნარკვე-ვი)	13
ბუმბულის სასახლე—(ყარაქალფაქური ზღაპარი, თარგმნა თ. მთვარელიშვილმა)	15
ვ. ბედუცკია—თბილისის ზოოპარკში (მხატვ-რის ალბომიდან)	16
რ. ელანიძე ყაზა (მოთხრობა)	18
ქ. მაკარიძე—ტონისა და მეგრინის საღამო (მოგზაურის დღიური)	26
ზ. ლეშაშვილი იწრთობა მომავალი (რეპორ-ტაჟი)	28
რ. კუშნიროვი—რატომ ყივის მამალი გათენე-ბისას (ზღაპარი. თარგმნა ნ. ხაეთასმა)	29
მოკლედ ყველაფერზე	31
გასართობი	32
გარეკანის პირველი და მეოთხე გვერდის მხატვ-რობა ეკუთვნის რ. ცუცქერიძეს, გარეკანის მეორე გვერდზე—მამა ჩაშვილია—ნახატი გ. როინიშვი-ლისა. გარეკანის მესამე გვერდზე—იუმორი.	
ყურნალი დასურათებულია: რ. ცუცქერიძის, ვ. ბედუცკიას, ნ. შალიკაშვილისა და დ. ხახუ-ტაშვილის მიერ.	

რედაქტორი რევაზ მარგანი

სარედაქციო კოლეგია: შ. ბერიანიძე, რ. ელანიძე, მ. ლებანიძე (პ/მგ. მდივანი), მარიჯანი, რ. ქორქია, გ. ფოცხიშვილი (სამხატვრო რედაქტორი).

საქართველოს ალკა ცენტრალური კომიტეტისა და ვ. ი. ლენინის სახელგზის ნორა პიონერთა ორგანიზაციის კისპუბლიკური საბჭოს უკველთიური საბავშვო ჟურნალი

6

ი ვ ნ ის ი
1958

გამოცემის ფული
XXXII

ვერცხლის ხეობის საიდუმლო

როლა ჩაჩანიძე

პროფესორ მიროტინის დღიურიდან*

ნახ. რ. ცუცქერიძისა

„აალო! ლაპარაკობს პროფესორი მიროტინი. დღეს 15 ივლისია. ვხსნი ელიზავეტას ნაჩუქარ რვეულს და გამოწყავს პირველი ასოები.

ბანაი ფერღოზზე მოვაწყვეთ, კირჭვიანი კლდეების მახლობლად. უკან ვაბრუნებთ ოსმანს — ჩვენი გამყალბს. ნელ-ნელა იკარგება თეთრ ლოდებში, დროდადრო შე-
მობრუნდება და ხელს გვიჭეკვს. ცივა. ბიჭები ცეცხლს აჩაღებენ. გადავყურებ ოკეანესავით გაშლილ მიდამოს, მთელ შუა აზიას ვხედავ, ვხედავ ყარა-ყუმს. აგერ შიი-
ნის ტომის ჩემი აღამიანები აქლემებს ტვირთავენ და ქა-
რავანი მიდის ბუხარასაკენ, მზე ნელ-ნელა ესვენება.

16 ივლისი. გათენდა. ბანაკი ავშალით. მივიწევთ ზევით. ირგვლივ სულ კირჭვია. შუადღისას მივაღწიეთ შვეულ კლდეს. კლდის ძირში ვაწყობთ ბანაკს.

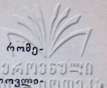
გამოქვაბული აღმოვაჩინეთ. იგი ჩვენგან ორას მეტრ-
ზე მდებარეობს. ის ალექსი გორბატოვმა შენიშნა. საერ-
თოდ მას მეტად მახვილი თვალი აქვს. მთელი ჩვენი ბანა-
კი დაუფრენებლივ გადასახლდა გამოქვაბულში.

19 ივლისი. მოეწყო პირველი საძიებელი. ექსე-
ლიცია. ვიპოვეთ სერდოლიკის ძვირფასი ქვები, კვარცა,
ბარიტი, გრანიტი—ისეთი გრანიტი, რომ თვალს ვერ აწო-
რებ. მისი ფართო ძარღვები გრძლად მიყვება ხეობას.
უტყუარია ის ფაქტი, რომ ვერცხლის ხეობა თავის წიაღ-
ში დიდ სიმდიდრეს მალავს. მოვა დრო, როცა აქედან შუა
აზიის ინდუსტრიალური ბაზებისაკენ გაემართება ძვირ-
ფასი მთა-მადნეული. მე ამაში ეტვი არ მებარება.

23 ივლისი. უკვე რვა დღეა, რაც ამ უცხო სამყა-
როში ვართ. ჭერჭეროვით ოქროს არსებობის არავითარი
ნიშანი არ ჩანს. დღეს, შემთხვევით, ერთი მწყემსი შე-
ვვხვდა. მან გვითხრა, რომ მწვერვალებისაკენ არის ოქრო
თვითონ მასაც, გამდიდრების სურვილით გატაცებულს,
ხშირად უძებნია ის, მაგრამ არასოდეს ერთი ნამცეცხვ
არ უნახავს. ალაპი ოქროთი მხოლოდ ყველაზე ბედნიე-
რებს ასანუჭრებსო, — გვითხრა მწყემსმა. რჩევაც მოგ-
ცვა: ძალიან ნუ გაიტაცებთ ოქროს ძებნა, რადგან შესა-
ძლებელია ოქროს ნაცვლად ბასმას წაადგეთო.

26 ივლისი. რომანოვი — ყოველთვის მზობარული
და უღარადელი კაცი — აფორიაქებული მოვარდა ბანაკში.

* დასასრული. იხ. „პიონერი“ — № 16 4 და 5.

— მისმინეთ! ჰვევით ხასჩარების მთელი არმია დგას. დავიღუპეთ, აჭუბო მოიდან.

ალექსანდრე ვაგიშვილი წინ. გავიღებთ გრანიტოვანი კლდის ცაცაბო ობრეზე. ჰვევით გამოინდა ხასჩართა ჭაფუფი. რა-საკვირვებია, არც არმია და არც ზაქალიონი, მგვრამ სულ უცნობა ოთხმოცამდე ავაჯავი მათეც იქნება. მათ შო-რის გარკვევით ჩანს უცხოელ ოფიცერთა ფორმაში გა-მოწყობილი შევიდიოდე კაცი. ალბათ, ხასჩარებთან მოვ-ლანებულო სამხედრო „სპეციალისტები“ არიან.

წინ, ველზე, დიდი კოლინა მოძრაობს. ჩვენ ჰოვრით დავკვირდებით. აშკარა ჩვენები არიან, ხასჩარებს მოსდ-ვობ.

ხასჩარები საბრძოლველად ეწყობიან. ისინი რკალი-ნებურად განლაგდნენ მთის ირვვლივ. ცენტრში უცხოე-ლი სპეციალისტები დგანან... კაკანებენ ტუყაფარქვე-ვები.

უეცრად გაჩნდა იღმა... ციცაბოზე მივაგორეთ დიდ-ძალი ლოდები და, როცა ჰვევით კარგა დიდ პირამიდად დავდგით, მოვწყვეტიეთ კლდის პირს და ხრილობი დავაუ-არეთ ზურგში მტერს. როცა ეს ოპერაცია დამთავრდა, ჰვევით გადავიხედეთ და იქ, სადაც ხასჩართა ბანაკი გვე-გულგებოდა, მხოლოდ ლოდები სჩოვა იდგა. გადარჩენი-ლები შიშით გარბოდნენ მდინარისაკენ და ბრძოლის ყო-ველგვარი ხალისი წართმეოდათ.

საღამოს ჩვენთან ათი წითელრაზუნელი ამოვიდა. მათმა მეთაურმა, მაღალმა და შავტუხა თურქებმა ღიმილით ვეგობა: თქვენმა ლოდებმა უფრო მეტი სიკვამლე გააყეთა დღეს, ვინემ ნაპოლეონის ჰვემეხებმა ტულონის ალვის დროს.

რაშმის უფროსმა მაინც გაგვფართხილა: ხასჩართა წვრილი რაზმები ჭერ კიდევ დამჩრწან მშოერი მგლები-ვითო.

27 ივლისი. სასწაულია! დღეს გორბატოვმა მსოფ-ლიოში ალბათ ყველაზე ღამაში ბროლის სასახლე აღმოა-ჩინა. საქმე ასე დაიწყო: ალექსეი კედლებს სინჯავდა. რო-ცა გამოქვაბულის ბოლოს მიაღწია, ხელმეზე გრილი ნია-ვის სააშო ჭრლოვა იგრძნო. ნიავი კედლიდან მოდიოდა. გორბატოვი დაინტერესდა, გადმოაგორა ერთი ქვა, მეო-რე, მესამე... და ბროლის დარბაზში აღმოჩნდა. სტეფანე კირილოვმა ისე მხამაღლა შეხვეყრა, რომ ერთ წუთს ვი-ფორქე ალბათ ეკუთვნე შეიკლდა-მეთქი. ვასაკვირიც არ იყო, ისეთი სასწაულებრივი სილაშაის წინ ვიდექეთ. ნე-ლა მივევებოდით ბროლის სასახლეს იატაკს — ჭადოს-ნური სილაშაის ვარდისფერ გრანიტს. ირვვლივ უშვად მოფენილიყო მინდვრის შაატისა და მხოლოვე კვარცის ღამაში კრისტალური“.

აქ დღიურს თან ერთვოდა ბროლის დარბაზის დაწვრი-ლებითი აღწერა. მერე გრძელ უფრუტულე ჩამოყვრილი იყო ყველა იმ მინერალის სია, რაც დარბაზში იქნა ნა-პოვნი. სია დაწერილი იყო უფრო ღამაში ხელით. ეტ-

ყოლოდა, პროფესორმა ეს საქმე ექსპედიციის რომ-ელიდაც წვეს დათავა.

„შე აჯ კე რ. ორი ექსპედიცია მოვაწყეთ თოვლი-ანი მთების რაიონში. ჭერჭერობით არავითარ წინა-არ ჩანს. ჩვენ მაინც ვფიქრობთ, რომ უმეცველად ვიპო-ვით ოქროს საბადოებს.“

მეორე ექსპედიციის დროს მხარადღება მივაქციეთ კარქვიანს კლდების მარცხენა შრიდან ამოვათ-ორთქლს. ვიპოვეთ პატარა ბილიკი და გავეშურეთ იქით. სამი კილომეტრის გავლის შემდეგ ჩავვით დრმა ხე-ვში, რომლის ორივე მხარე ღვიის ბუჩქნით არის და-ფარული. ფეხქვეშ ვგრძობთ სითბოს. ჩვენ თბილ გრ-ანტზე ვდგავართ, რომელზეც მიწის გულიდან ამოვარ-დნილი ცხელი წყალი მირაკრკებს. წყლის ტემპერატურა საშოცადებო გრადუსს აღწევს.

მივევებით წყლის კალაპოტს, გავიარეთ კიდევ ორი კილომეტრი და მივაღქით ვიკარას. ვიკარაბის სიმაღლე ორ მეტრსა და თხუთმეტ სანტიმეტრს უდრის. დაახლო-ვებით ამდენივეა სივანეც. სანთლები თან არ გვაქვს. გვი-რამბში ვესვლა ვერ შეგვხდეთ.

4 აგვისტო. უთინია გვიმგზავრეთ ვიკარაბისკენ. იგი საშოცადებო მდებრისა და წარმოშობილა მთის ქანების დშლის შედეგად.

გავიარეთ ვიკარაბი და შევიდით ვიწრო ხეცში. ფეხე-ბით სილაში ვეფლობოდით. რამდენჯერმე გავცხრილეთ სილა, — საცრის ფსკერი ბრჭყვიალა კრისტალური მოი-ფინა.

— ნამდვილი ოქროა! — შევძახე მეგობრებს.
— დაბს, ნამდვილი ოქროა! — მომესმა უცხო ხმა. ჩვენს ზევით, გრანიტის დიდ ყორწილ უცნობი იქდა; მა-ღალი თურქმენული ბოხოსი წინ დედო, კაბის კალთები აეყეცა და ყალიონს აბოლებდა.

უცნობი მოგვიახლოვდა. მრავალმნიშვნელოვანად იფი-ნოდა და ოქროს ორ კებლს აჩენდა. როცა ძალიან ახლოს მოვიდა, ჩვენ მის შუბლზე გრძელი და ღრმა ჭრილობა შევინწყეთ.

— ვინ ხართ? — ვკითხე უცნობს.
— ვინ უნდა ვყოი მუშამედი ვარ. მამაჩემმა ეს სახე-ლი მამამლის მამის პატისყავემად დამარქვა. მეც ბედს ვეძებ, იქნებ დიდმა ალამმა ჩემთვისაც მოიღოს მოწყა-ლება...“

უცნაური კაცისათვის სრულებითაც არ გვცხვილდა. დავაზუსტეთ ხევის მდებარეობა. მადნის ნიმუშები ავი-ღეთ და უკან დავბრუნდით.

5 აგვისტო. გამოქვაბულთან ხასჩარები გამოჩნ-დნენ, თხუთმეტმდე მაინც იქნებოდა. მხოლოდ თოვლებით არიან შეიარაღებულნი. გამოქვაბულს პირველად გუშინ ნახული ახმახი კაცი მოაღდა.

— მე მუშამედი ვარ, ჭრისტიანებო! აქ ახლოს ერთი მველდელი მეგობრული და მოგაყვანთ, ურიგო არ იქნება ზიარება მიიღოთ.

სამი ხელსუფებრა ჩავარდა ტყვესა და გა-
მოქვებულს შორის, სამი მძიმე აუთუქება გაისმა...

ჩვენ კარაბინები გვაქვს: კაცმა რომ თქვას, საქმე არც
იხე ცუდათა, ერთ ხანს შეგვიძლია გაუფლოთ. მერე,
აღბათ, სროლის ხმას რომ შეიტყობენ, მოგვეშეულებიან.
მაგრამ... თავს ცუდად ვგრძნობ. ყველაფერი მტკიავ, ალ-
ბათ გავინ ვავცივდი.

7 ა გ ვ ი ს ტ ო. არსიდან შევლა.. ყველანი დაიხოც-
ნენ. დაჯრით მარტო მე და რომანოვი. ის ჩემგან მარჯ-
ვნივ წევს. მიხარია, რომ ერთი კაცი მაინც მიღვას მხარში.
ვიწვი, სიტყვ რომ გავიზომო, ოცდაცხრამეტი გრადუსი
მაინც მექნება. ღმერთო, რა უსახელოდ მთავრდება ყვე-
ლაფერი. აი, ალექსეი მეძახის, მგონი რადაც უჭირს.

8 ა გ ვ ი ს ტ ო. ღამით ბროლის დარბაზში დავიხიეთ.
სიბნელეში ვნებართ. გამოქვაბულიდან გვესმის მათი
ხორხორი. მერე ერთადერთ სვრელს გვკიკებენ. ახლა კი
ყველაფერი გათავდა, ჩვენ შოშოლით ამოვწყდებით...“
დღეური აქ შეწყდა. პროფესორმა მუხრანელმა თვა-

ლები კოცონს მიაპყრო. — სად უნდა იყოს მიროტინი? —
იკითხა მან.

— აღბათ გარდიცვალა, — შესარკით თქვა კომა-
როვმა.

— არ, კოლეგავ, შესაძლოა მიროტინი და რომანოვი
ტყვედ წაიყვანეს. მაგრამ ახლა ცოცხლები არიან თუ არა,
ეს ღმერთმა უწყის. ამის გარდა ჩვენ ისიც უნდა ვიფიქ-
როთ, რომ მუშაბელი კვლავ გამოჩნდება თავისი ბასმჩა-
ბით და შეეცდება ჩვენც მოგვსპოს, მით უმეტეს, მას აქ
მთელი განძი ეგულება.

— ღიახ, ეგ ყველაფერი მოსალოდნელია, — დაეთან-
ხმა საველიევი.

— ჩვენ ხვალ დილით მაინც გავემგზავრებით პროფე-
სორ მიროტინის მიერ აღმოჩენილ საბაღოში და შემდეგ
შეგვეძლება წინდისიარად წარვადგეთ გეოლოგიურ სა-
მართელოს წინაშე. მიროტინის საძებნელად ტაშენტი-
დან უნდა გამოიგზავნოს შეიარაღებული რაზმი. ახლა
კი დაიძინეთ.

მუხრანელმა გაიარა-გამოიარა, კოცონთან შედგა და გა-
ნაკრო:

— მდგომარეობა გვიკარნახებს შემოვილოთ ღამის გუ-
შაგობა. პირველ გუშაგად ვნიშნავ ამხანაგ ნოზაქეს.

ს ა ვ ი ნ ე ლ ი ღ ა მ ე

წვიმა. წვიმა გადაუღებლივ, კოკისპირულად. გა-
მოქვებულის წინ ჭერ პატარა რუ გამოარაკრავდა, მერე
მას გვერდი აუბეს კლიდიან გადმოვარდნილმა სხვა წუ-
რობებმა და ბოლოს იქ, სადაც თავლა იდგა, მოხრილი
ტალღები შეთამაშდნენ. საშინლად ხმაურობდა ხვეი,
სრიალებდნენ გრანიტზე აცურებული ქვები. ჭაბჭაბებდა
მეხი, სადაც შორს იწვოდა ცეცხლმოღებელი ხე. გა-
თენება კი არ ჩანდა.

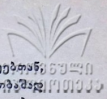
რეზო გამოქვებულის შესასვლელთან იჯდა. ზურგი
კლდეზე მიწოლილიყო. მარჯვენა ბეჭი კოცონისაქენ
შქონდა მიწვილილი. მისი გიგანტური ჩრდილი დეკ-კაცო-
ვით იწვა გამოქვებულში. ბანაკში სიჩუქ სუფევდა. ის-
მოდა ხმაშალალი ხვრინვა.

გათენდა. თხელი ნისლი ნელნელა აიკრიადა კლდეებ-
დან. ბასმაჩოა რაზმი მთიდან ნელა ეშვებოდა გამოქვებუ-
ლისაკენ. პირველად ისინი მუხამელოვმა შენიშნა და თო-
ფო აუღლევებლივ გამართა.

— აპა, ისინი უკვე მოდიან!

ყველა მიხვდა ვინც მიდიოდა. დიდროს ქვეს უკან
ჩაწყნენ. გამოქვებული გაიჩინდა. მუხამელოვმა ხელუ-
მბარევი გაანაწილა და დაჯრილი ახმედი ბროლის დარ-
ბაზში შეიყვანა. ერთი სიტყვით, ბანაკმა სრული საბრძო-
ლო მდგომარეობა მიიღო.

ბასმაჩივი გამოქვებულის წინ განლაგდნენ. თეჭრი
ქვებიდან კარგად ჩანდა მათი მალაღი ბუბრის ქუდები,
ჩაღმები. ერთი წინ გამოპოკრედა, მსხვილ ხეს ამოეფ-
რა და იქიდან გასმა მისი ხმა:

— რას იტყვით, უფროსებო, მუშამედი ცული მასპინძელია?

რეზო მუხრანელის „მაგიდისაკენ“ გახოსდა. მარჯვნიდან შემოუარა მაგილას, კობრასავით მისრიალდა კლდესთან, მერე ნელა გასწია წინ თოფი და ბასნაჩის ჭრილობიანი შუბლი სანიწროზე დასვა. ის ისე შენიღბულად გააქვით, რომ თავიხიამებსაც არ შეუშინებდა.

თოფმა იტყა, ბასნაჩის ორივე ხელი სის აქეთა მხარეს გამოჩნდა. მომავდავით ერთ ხანს ცდილობდა ხეს შემოხვეოდა და ისე გამაგრებულიყო, მაგრამ ამაოდ, მუხლებმა უმტყუნეს. ბარბაცით მოშორდა ხეს, სამიოდ ნაბიჯი გადმოდგა, პირი ფართოდ დაეღო, წინ ორი ოქროს კბილი უღელავდა. ნელნელა ჩაიკეცა...

ბასნაჩებმა ყოფინა დასცეს, წინა წებებამ ზედიზედ გაისროლა და მერე გამოქვაბულისაკენ გამოქანდნენ.

სამი ხელუქუმბარა ჩავარდა ტყეხა და გამოქვაბულს შორის. სამი მძიმე აფეთქება გაისმა და შემდეგ ისევ სიჩუმე ჩამოვარდა. ველზე ათამდე დაფლეთილი ავაჯაკი ეგლო.

ჩინებულა! ვასწავლოთ ჭკუა მაგ წუნკლებს! — აღტაცებით იძახდა კომაროვი, ხოლო მისგან მოშორებით, დიდი ლოდის უკან, სულს დაფაღდნენ ნაზარენკო და საველიძე. მომავდავები ტანიაშ მავინ შენიშნა, როცა ნაზარენკომ მთლად სისხლით მოსვრილი თავი უკანასკნელად წამოსწია ზევით.

მუხრანელს ტყეხასავით მოხვდა მეგობართა დაღუპვის ამბავი. თავი ცივ ლოდზე მიდო და ბავშვით ატირდა.

ბასნაჩები სრულებითაც არ ეილოდნენ, რომ საქმე ექ-

ნებოდათ საქმაოდ ორგანიზებულ მოწინააღმდეგეებთან რომელთაც ხელუქუმბარებიც კი გააჩნდათ. ერთუქუმბარე უკან დაიხიეს და ტყეში გამაგრდნენ. იქიდან ცდილობდნენ კანტი-კუნტი სროლით ტერორქვეშ დაეყენებინათ ბანაკი.

დაბნეულა. იდუმალებით მოცულ ტყეში სიჩუმემ შემოხიჯა. ორივე მხარემ თითქოს ფართული შეთანხმებით შეწყვიტა ბრძოლა.

დამემ თეთრად გაიარა. რეზომ რამდენჯერმე სცადა თვალის წატყუება, მაგრამ არ იქნა და ვერ შეძლო. ინათა. შახნააზე მიკრული განუწყვეტილვ გაქურებდა ტყის დაბურულ სივრცეს, სადაც ავაჯაკები ახალ მწავრულ გეგმებს აწყობდნენ.

უცებ ბასნაჩთა ზურგში ტყვიამფრქვევი აკაჯნდა. მერე ერთბაშად ისუფლეს ავაჯაკებმა და ტყიდან გამოცვიფდნენ.

— დასცხეთ მაგ კაციჭამიებს! — იყვირა მუხრანელმა. ბასნაჩებისათვის ზურგიდან მოცელო წითელრამდელთა დიდი შენაერთს. სუთიოდ ავაჯაკმა თოფები დაჭყარა, მიწაზე განერთხნენ და ღარბულად აღრიალდნენ. წითელრამდელებმა ისინი იმწამსვე შეიპყრეს. რაზმის უფროსი, საშუალო ტანის ჩაბსკენილი ახალგაზრდა, ოთხი რამდელის თანხლებით გამოქვაბულისაკენ მომავალ მცირე აღმართზე ამოდიოდა.

— პროფესორ მუხრანელის ჭგუფი, არა? — იკითხა მან.

— დიას, თქვენ არ შემიცდარხართ. — ბარბაცით წამოგდა მუხრანელი.

გამოქვაბულის ახლოს ორი ადამიანის მოსაგონრად დარჩა წყველი საფლავი.

— დაჭრილი ხომ არა ხართ?

რახმის უფროსი მხრებში შეუღდა მუხრანელს.

— მასატიე, ახალგაზრდავ. დავიღამე, ცივმა იატაკ-
მაც იმოქმედა. ალბათ ასაკის ბრალია!

საველიძემა კოცონს შეუერთ. როცა გამოქვაბული გა-
ნათა, რაწმელემა ქვეზე თავმიდებული ორი გვამი
შენიშნეს და ქულები მოიხადეს.

* * *
გამოქვაბულის ახლოს, იქ, სადაც ოთხი ეული ღვიის
ბუჩქი იდგა, ორი აღმანიის მოსაგონრად დარჩა წყვილი
საფლავი, სასთუმალთან — ფერადი გრანიტის ქვა და ვი-
ნაობის აღმნიშვნელი დაფები.

— მოვა დრო, როცა მალაიერი ხალხი მათ ღიდეების
ძეგლს დაუდგამს, — თქვა მუხრანელმა და ცრემლი მოი-
წმინდა.

იზი გარანტიას თხოვლობს

გამოქვაბულში საქმიანი თათბირი მიმდინარეობდა.
მუხრანელმა ერთი ციკრა კიდევ მოითხოვა საძიებელი სა-
მუშაოებისათვის.

— საჭიროა შედგეს ზუსტი რუკა, გაისინჯოს მისა-
ვლემები. ახლა ექსპედიციის კულის მიყვცვა დანაშაუ-
ლი. თქვენ რას იტყვით, ყმაწვილებო?

— თანახმა ვართ, შეგიძლიათ ჩვენი იმედი ყველა-
ფერში იქნოსოთ, — თქვა ყველას მაგიერ კომაროვმა.

წითელრაზშელთა უფროსმა განაცხადა:

— თქვენთვის ახლა საშიში არაფერია. ამაჟამად მთებში
ბასმართა არც ერთი ცოტათ თუ ბევრად საშიში ჭგუფი
არ არსებობს. თითო-ორგოლა კი თქვენითვის არ წარმოად-
გენს საშიშროებას. გარდა ამისა, შეგიძლიათ ყოველ
წუთს გქონდეთ ჩვენი დახმარების იმედი, თუ კი ეს საჭი-
რო იქნება.

— რუხებო! — გაისმა კედელს მიყრდნობილი ერთი
ხელმძღვანელი ბასმარის ხმა. — რუხებო! მე შემძლია
მოგცეთ ერთი ფრიალ საუურადლებო ცნობა.

მუხრანელმა უფროსი ეჭვითა, მიუხალოვდა ბასმარს, სა-
ყულოში მოქანა.

— თქვი. თქვი, რას უცილი?

— მე უცხოეთის მოქალაქე ვარ, ოფიცერი — კაპიტა-
ნი დაუე ჭალილი. იმას მნიშვნელობა არა აქვს, რომ ჩემს
სამხედრო ღირსებასთან შედარებით ღარიბულად გამო-
ვაყურები.

— ზოდა თქვი. კაპიტანო.

— მე გასამარჯლოს მოვითხოვ.

— ნეტავ რად ვინდათ ოქრო, როცა სადაცაა თქვენს
სულს ალაბი მიიბარებს.

— მე სრულმითაოც არ ვჩქარობ ვიხილო ალაბი! სწო-
რად აიტომ ვიხოვლომ გასამარჯლოს. თქვენი ოქრო
სრულმითაოც არ მიქრდება, მომეცით მხოლოდ უბრალო
გარანტია, რომ ხელუხლებლოვ დამაბრუნებთ საშობო-
ლოში და მე თქვენს წინაზე ფარდას ავხდი დიდ თეატრა-

ლურ წარმოდგენას, რომელსაც თქვენი ქვეყნისათვის
განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვს.

— კაპიტანო, მე ხელისუფლების წარმომადგენელი
არა ვარ და ამდენად არც უფლება მაქვს გარანტიები გა-
რიგო! ხომ ასეა, ამხანაგო პოლკოვნიკო!

პროფესორმა წითელარბიელთა მეთაურს შეხედა. მე-
თაურმა არაფერი თქვა. მხოლოდ თავი დაუქნია.

ბასმარის დაფიქრდა. ერთ ხანს სიჩუმე ჩამოვარდა, მე-
რე კვლავ გაისმა მისი ხმა:

— მე თქვენ განჩენებთ გვირახს, საიდანაც უცხოელე-
ბი დაუბრკოლებლოვ შემოდებიან თქვენს ქვეყანაში. ასეთი
ცნობა რომ სხვა ქვეყნისათვის მიმეცა, გასამარჯლოვ
ვაჭრობის არ დამიწყებდნენ.

— მისმინეთ, დაუდ, მე შემძლია ერთი რამ შეგპარ-
დეთ: განვცხადო სათანადო ინტანციოში, რომ თქვენ
მოინანიეთ დანაშაული, დაეხმარეთ საბჭოთა ხელისუფ-
ლებას. მერწმუნეთ, მიუხედავად იმისა, რომ ჩვენ ძალიან
მკაცრნი ვართ მტრების მიმართ, ყოველივე ამას სასამარ-
თლო მაინც გაითვალისწინებს.

— გარანტია, გარანტია რა იქნება პროფესორო!

— გარანტია ჩემი პატიოსანია სიტყვავა!

— მე მჭერა თქვენი პატიოსანია სიტყვის...

* * *
ისინი მიდიოდნენ თოვლიანი მთებისაკენ. კაპიტანი
დაუე ჭალილი ისე ფრთხილად მიბაიქენდა, იფიქრებდა,
მიწაზე კი არა, ავადმყოფობის სავსე დარბაზში მიდიო.
შორის, ძალიანაა ზოგს, მათს ფერდობზე გამოჩნდა სახელ-
მწიფო საზღვრის ჭრელი ბოძები. ბოძებს აქეთ, მიწურე-
ბიდან შავი ბოლი გამოდიოდა და მტრებისფერ ცხს მჩუ-
დიდ სხებებდალ მისდევდა. მარცხნივ ფართო ხევისი ზაფითი
იმსხვრეოდა ჩანჩქერით.

— აქედან იწყება ოქროს ხეობა, — თქვა დაუდ ჭა-
ლილმა.

თოკით ჩაეშვენენ ხეობაში. დაუდ ჭალილი წინ მი-
დიოდა. ცოცაბო კედელში ჩარბობდა რკინის სოლტებს
ებჭენებოდა და ისე მიიწევდა ჩანჩქერისაკენ. სოლტებს
ნესტიანი ხავის მოსდებოდა და შეუძლებელი იყო მათი
კლდეზე შენიშვნა.

აი, ის უკვე შევიდა ჩანჩქერში. შორიდან ასე გვიანე-
ბოდათ რომ წყალი ჭალილს ბეჭებზე ეღვრებოდა. მაგრამ
ეს ასე როდი იყო. ის წყალსა და კლდეს შორის დარჩე-
ნილ ვიწრო სიცარიელეში მიძვრებოდა. მაგრამ საქმარის
სი იყო ერთი გაუფრთხილებელი მოძარბა, რომ წყალს
ძლიერ ნაკადს უფსკრულში გადაიჩეხა იგი. მას ფეხდა-
ფეხ მიხვეებოდა მთელი ექსპედიცია. მუხამედლოვ
თვალს არ აშოკებდა მტრის ზურგს.

კაპიტანის გამოქვაბულის პირთან შეჩერდა. მალე მის
ვერდით აღმოჩნდა ექსპედიციის ყველა წევრი.

— საწოლები ავანოთ, — თქვა მან. როცა გვირახი
ვანათდა, ხელი იმღრბისაკენ გაიშვირა და გააჭრტლა, —
გვირახის ბოლო ჩემს ქვეყანაში გადის. ჩვენ შევაცოცლა

გავიროს ის ნაწილი მაინც, სადაც მასმინძლები თქვენა ხართ.

წინ წავიდნენ. აქ უკვე ცენტრალურ გვირაბს მარცხნიდან პატარა გვირაბი ერთოდა. ბასმაჩი რაგომაც სწორედ იქით წავიდა. ერთბაშად ყველანი ფართო ოთახში აღმოჩნდნენ. აქ ბასმაჩმა შუქი კედელს მიანათა და მიუღმა ექსპლეციამ გაოცებისაგან შეპყვირა.

ოთახი წარმოადგენდა პატარა საპყრობილეს. კედელში ჩასობლი სოლებში დამაგრებული იყო მსხვილი ბაწრები, რომლის ბოლოებიც სიკვდილის პირამდე მისულ ადამიანებს წელზე ჰქონდათ შეხებული.

— თქვენები არიან, პროფესორო. ჩვენ მათ ოქროს საბადოებში ვამუშავებდით, როგორც სპეციალისტებს.

— ჭვეწარმავლებო! — შეპყვირა გაანჩნლებულმა პროფესორმა, — მერე ტყვეებს მიუბრუნდა საჩქაროდ, — ბედშავებო, თქვენს შორის სომ არ არის პროფესორი მიროტინი?

თავი არავის აუწვია. როცა ტყვეებს თოკები შემოხსნეს, მუხრანელმა მწერა ერთზე შეაჩერა. ეს იყო ხანში შესული კაცი, მთლად წვერულვაში გახადრული, წელში მობრილი და უსიცოცხლო.

— იოსებ ბორისის ძეც, ეს თქვენა ხართ?! — შეპყვირა მუხრანელმა.

მაგრამ იმ კაცმა თავიც კი არ ასწია, კვლავ იატაკს დაჰყურებდა. მუხრანელმა ხელები მოხვია. თავი აუწია.

— კოლეგაც, მითხარი რაიმე!

მიროტინი ახლა გამოერკვა. გაბეცებული ძვალები ნიკოლოზ ილიას ძეს მიაპყრო, უბეები ცრემლებით აივსა და რაღაც წამოილულდოდა. მერე, უცებ ორი პროფესორი ერთმანეთს ჩაეცრა...

წითელრანზემელთა უფროსმა ხელი მოჰკიდა ბასმაჩს.

— კაპიტანო, გამიძხ წინ! — ბასმაჩი შეკრთა და ნელა გავიდა დარბაზიდან.

— თქვენ არღვევთ პირობას, — წაიჩურჩულა მან, როცა მთავარ გვირაბში გავიდნენ.

— ნუ გეშინიათ, ჩვენ ზურგში ღაჩრულად არავის ვესვრით! გამიძხ სახლგრისაკენ!

დაუღ ქალილმა გაუბედავად გადადგა ფეხი, და გვირაბს გაჰყუნენ.

— აი, მე უკვე ჩემს ტერიტორიაზე ვდგავარ, — თქვა ცინიკური ღმილით ბასმაჩმა და მეთაურს კედელზე გამოსახულ სახეზე შეახედა.

— კაპიტანო, ახლა გაიქცი რაც შეგიძლია. — თქვა რანშის მეთაურმა.

— და თქვენ არ მესვრით?

— გითხარით, რომ არ გესვრით, ჩვენთვის არაფერს ნიშნავს შენი არსებობა! გასწი, შენი ჭვეწისაკენ!

ბასმაჩი წავიდა. ჭერ ნელა მიდიოდა, ფრთხილად. ყოველ წამს ელოდა, რომ ზურგს უკან რევოლვერი იტეკებდა, მარტყენა ბეჭთან იგრძნობდა ჩხვლეტას და მერე „ეელაფერი დამთავრდებოდა. უცებ საწთელი გადაადგო.

„ღაე, ბნელში ვიყო, იქნებ ვერც მომარტყან“, — გაფიქრა მან.

დაბნელდა. ის მიაბიჭებდა, წყვლიაღში, ბრმად, და კვლავ ელოდა გასროლის ხმას.

და უეცრად ზურგს უკან გვირაბმა დაიგრუნუნა. ასეთი საწარელი ხმა მას არასოდეს გაეგონა. შეკრთა, მაგრამ მიხვდა, რომ მის უკან სრიალით ეშვებოდა მავარი კლდის ქანები და საბჭოთაი ქვეყანაში ჭურღულად შესაძრომი კარი საშუალოდ იკეტებოდა.

დაუღ ქალილი ერთ წუთს შეჩერდა. ყური მიუღლო ჩამოგრებული მძიმე ლოდების რაბრახს და, როცა ყველაფერი დამთავრდა, ცარიელ ჭიბებში ხელები ჩაიწყო, თავი ჩაჰკიდა და იმედგატეხილი კაცის ნაბიჭებით თავის ჭვეწანაში ჭურღულად შეიპარა.

ყველა ბიბილია

კაკა

მტკვრის მარცხენა ნაპირზე მცხეთის გზას, ხანჯლის ვიწრო ხეობაში არსენა ოძელაშვილი გადმოჰყურებს. ავერ. დუღაბში ჩასმული ქონგურებიანი გალავანი, ღიღოსტარის მარჯვენით ნაგები სვეტიცხოველი. კიდე რამდენიმე ნაბიჯი და, არაგვის სანაპიროსთან— მწვანე კარმიდამო, მუდამ ღია პატარა კიშკრით. ყველა სურნელით გაჟღერებულია წინა პატი.

ადრე დიდიდან, როცა ბუჩქებსა და ყვავილებს ცვარი ჯერ არ შეშრობოთ, გვიან, მზის ჩასვლამდე, ბაღნარს მცხრათ ათეულ წელში გადამდგარი მწველ მობუცი დასტრიალებს თავს. საქართველოში ვინ არ იცნობს მცხეთელ მებაღეს მიხეილ მაშელაშვილს, რომელსაც „ყვავილებების ჯაღიჯარი“ შეარქვა ხალხმა.

ყოველთვის, როცა მცხეთას გაზაფხული მოხატავდა, მტკვრისა და არაგვის ნაპირებზე იფინისა და ნეკერჩხლის ტოტებს ფათალოს ღეროები ნაწინავებად ჩამოეკიდებოდა, პატარა მიხეილი მაშინვე მიაწურებდა ტყეს.

ზედაზნის დაბურულ ტყის ფოთლებში აქა-იქ შემოპარული ნისისხივები სვეტებად ეწეებოდა. პატარა ბიჭი სათუთად იღებდა მიწიდან თეთრყვავილა გუგულის კაბას, ლალისფერ ყორივარდას, ფრთხილად აწყობდა კალათში და შინისაკენ მირობოდა. იქ, ეზოში, ახალ ბინას მიუჩენდა ყვავილებს, მორწყავდა, ელოლიავებოდა და ახარებდა.

განა მარტო ყვავილების გამო უყვარდა ტყე მიხეილს! იცოდა, რომ ტყე ხალხის დოვლათია, მიწის ნაყოფი

ფიერების წყარო, უძვირფასესი მცენარეების დიდი საგანძური, რომელიც მხოლოდ შრომისა და ცოდნის მოყვარულთათვის იხსნება, იმათთვის, ვინც ხეს მეგობრად გაუხდებდა, არ დაჩაგრავს, არ დაასახიჩრებს.

შობლებმა— მარიამმა და ალექსანდრემ— პატარა მიხეილის მისწრაფებას თავიდანვე აუღის ალღო. მალე იგი ყირიმში, ნიკიტინის საშენიერო სასწავლებელში გაგზავნეს. იქ, შავი ზღვის წარმტაც სანაპიროზე დაეუფლა მიხეილი მცენარეთა ბუნების საიდუმლოებს. შემდეგ კი უკვე დაკბუმებული დაუბრუნდა სამშობლოს და საყვარელ საქმეს შეუღდა.

რამდენი უძილო ღამე გაატარა ქაბუკმა სანუგვარ ოცენებში, — გაუფიქრობეს მთელი ყვავილთა ჯიშები; ტყის ჩრდილში თუ ხრიკ ქედზე, დაზგარულ ყვავილთა დანახაზე, ეს ფიჭვი უტრიალმედა მუდამ. ბეჯითმა, შეუპოვარმა, თავმდაბალმა შრომამ, მუდამ ახლის ძიების დაუსრუტელმა სურვილმა თავისი გაიტანა. სვეტიცხოვლის ტაძრის გვერდით. ათეუ-

ლი წლების მანძილზე, მიხეილა წესანიშნავი ყვავილნარი გააწენა. ჰიმ-კარში შესვლისთანავე თვალს მოგტაცებთ ნაირნაირი მცენარეებით დაბურ-რული ენო, ხეთა შრობის ფერადი ყვავილნარები. რა არ დაურავს აქ გამრჯე ხეს! მაზარდმწვანი წიწვიანი მცენარეები—ფიჭვი, აბლასური და ჰიმალაური კედარი, პირამიდული კვიპაროსი, ტუთა; ფოთლოვანი ხეები: კავკასიური ცაცხვი, კორნის ხე, ნეკრჩხალი, იფანი. პირამიდული მუხა, აკაცია, კავკასიური აკაცია ხე, ბროწიწი, ატამი, თუთის ხე, სიმფორი კარპუს ალბას წითელი და თეთრფოთლო ხეები: ბუჩქები: იასამანი, ესმინი, როზმარინი, კავკასიური წყავი. იუკა, ლეია. სილამაზითა და სურნელებით იწვიათი მიხეილის მიერ გამოყვანილი ვარდები.

გაზონებში სხვადასხვა ფერისა და იწვიათი სურნელების გეორგინენსაც ნახებთ, რომელთა გამრავლდნობა ნება მოხუც მათი უთიერიტო წვეჯარებით მოხუცდენია: მცენარეადან აკრილ 8-10 სანტიმეტრის სიგრძის ყლორტებს ქვიშით საყუდ 10-12 სანტიმეტრიან ლუთებში ათავსებს და თბილსა და ნათელ ადგილზე დგამს. შემდეგ დაფესვიანებული კალმები ნიადაგში ვადაჭეხს და აბალ მცენარეებს ღებულბს. გეორგინების მოსამრავლებლად ძია მიხეილი შემოდ-გომით ძირიანად ამოღებულ და გა-ზაფხულამდე შენახულ ბოლქვებს და თესლსაც იყენებს. შესანიწნავია ეს მცენარე თავისი სანგრძლივ ყვავილობით: იგი იენისიდან ოქტომბრის დამლევამდე განუწყვეტლივ ყვავილობს, ორი—სამი დღის გაზლივი ყვავილის აქირთი კი მომდევნო ყვავილები უკეთ ვითარდება. სტუჩრად ჩაპოსულბესა და მისი ბალნარის დამთვალეიერებლბეს ძია მიხეილი ესაუბრება ხოლმე ამ მშვენიერი ყვავილის შესახებ. თურბე მისი საწმობლო ნექსიკაა, იქიდან ვაწერულდა იგი მრავალ ქვეყანაში. „გეორგინი“ კი პირ-

ველი პეტერბურგელი ბოტანიკოსის პატივსაცემად შეარქვეს.

აქვია ცისარტყელას ფერებით შემოქული ქართული ზამზამი. ზამზამი ბერძნული სიტყვაა და მითოლოგიური ცისარტყელას ღმერთის სადი-დებლად შეურბევეით აჰ ყვავილისათვის. რა საწყენია, რომ მისი ყვავი-ლი მხოლოდ ოთხ დღეს ყვავილობს.

აგერ, ხანგრძლივად მოყავილენ სხვადასხვა ფერის მიხაეი. მის პირველ საწმობლოდაც სამგრძნით ითვ-ლება. ბერძნები თურბე ჰეენს წულთ-ალირისცხამდე ამრავლებდნენ მიხაეს.

ძია მიხეილის ბაღში ერთ-ერთი გაზონი ზღაპრული მოსატულობის ტულობებს უქირავთ. ბუნებისა და ყვავილების ხელოვანთა ფაქიზ გე-მოენებს ნაირფერებად მოუქარავს თითოეული მათგანი: ღია წითელი, ლურჯი, იისფერი, ნარინჯისფერი, მუქი წითელი, მუქი ზავი და, ვინ მოსთვლის, რა ფერს არ წეხლებით ამ ყვავილში. მოჯადოებული რჩები ყვავილის თანაბარ ნაყვებდად დაყო-ფილ ფურტლებზე გაულბული ფე-რადი ზოლებით. მეზალ-დეკორატორ-ბუნბა დიდი ხანი ისიციან, რომ ტულობის ყვავილები ყოველ მომდევ-ნო წელს ფერს იცვლიან: თითქოს ბუნებამ ემაჩრება ზათ ყვავილთა ნაირფერობის ნექმანში.

წემოდგომა-ზამთრის პირზე, როცა ბუნებას დაღვრემა ემაჩრება, ძია მი-

ხეილს სათუთი ყვავილები საიმედო თავშესაფარში—ორანგერაში ვადა აქვს ხოლმე. იქ კი, თითქოს ვაზაფ-ხული შემოდგომიანდ გეორდებო, პაერი მრავალფერად ვადაპენტრილი ლეკვიონის, მიხაეის, ლომისების, ლევისპირას, კვირისტავის თუ ასტ-რის ნახს სურნელოთ იენინთება. აქ ზამთარი ბუნების ხელოვანის ნებ-სტრეფლსა დამორჩილებული. ამი-ტომაცაა, რომ ამ ეზოში ზამთარ-ზაფხულ სტუმარი არ ილევა. გარდა ყვავილებისა, ორანგერის შესას-ვლელთან, მხაყვებს თვალი რჩება ქვის პატარა მაგიდაზე შემოწყობილ იმ-ვით ნიმუშებზე: აქ არის ნიკო ნი-კოლაძის მიერ ნაწუქარი მთის ბრო-ლის ევერეტოვლა კრიალა კრისტალი, გაქვავებული მუღტისოდენა ზღვის ქუ, ზღვის მარჯნები, ვულკანურა წარმოშობის გოგირდოვანი ქვები, გაქვავებული კატრუსის ტოტები...

გაზონების გამყოფად თავისებური წნული ლობებია. ბაღში შესასვლე-ლი გზის ორივე მხარეს, ქვის დილსა და პატარა ყორეებზე, სხვადასხვა გვილის კაქტუსებს მოუკალათინათ და მრავალფეროვანი, ლამაზი ყვავილ-ებით დაუმწვენებიათ ხორკლიანი ღე-რობები.

ვის არ გინახავთ ყველასათვის ცნო-ბილი საგურაზო, სადაც ცხოვრობდა და შრომობდა დიდი. ილია. მგოსონის სახლ-მუხეუნი საგანგებოდ მოხატუ-

ყველთვის დიდ მოწონებას იმხატ-რებს მიხედ მამულაშვილის მიერ მოწ-ნული ყვავილებიანი კალაბა.

ლია ყვაველნარით. ბევრმა არ იცის, რომ ესეც ძია მიხეილის ნახელავია. კვირა არ გავა, რომ მან ერთხელ მაინც არ დახედოს ილიას კარ-მიღამოს. შესანიშნავი ოსტატობით შექმნილ გავონებანი ილიასული ქვევრის ბრტყელი ქმის სახურავიც წემოუნახავს მიხეილს.

ბუნების საიდუმლოების ამოსაცნობად მცოვანი მოხუცი მარტო დიდი ხნის გამოცდილებას როდი სჯერდებოდა: მისი განუყრელი დიდი სასესეა ამინდზე დაკვირვების ყოველდღიური ჩანაწერებით. ძია მიხეილი ზამთრის დღეებში გულისყურით ეცნობა წასული წლის მონაცემებს, საკუთარი გამოცდილების გათვალისწინებით იმუშავებს ახალი წლის სამოქმედო გეგმას.

• • •

ძია მიხეილი ზამთრის სუსხიან დღეებშიც კი ყველა მისალოც წერილზე სათუთად ამაგრებს სამფერა იის, კესანეს და ზიზილას ფაქიზ, მშრალ ყვეილთა წყებას. ასეთი მისალოცები არაგვის ქუჩა ნომერ შვიდიდან ასეულობით იგზავნება ჩვენი დიდი სამშობლოს ყველა კუთხეში; ძია მიხეილს ხომ მრავალი ნაცნობი

და მეგობარი ჰყავს. სიიდან არ ჩამოდიან მასთან, რომ თავიანთი თვალით ნახონ და გაეცნონ მისი შრომის ნაყოფს.

ასევე უხედავ მოდის მისი მისამართით მოლოცვები, კეთილი სურვილებით დაწერილი სტრიქონები. ბევრია მათ შორის ბუნების ნორჩ გარდაქმნელთა წერილები. ისინი თხოულობენ რჩევა-დარიგებას ლამაზი ყვავილების გასაზრდელად, გასამრავლებლად. დაუღალავი მოხუცი ხალისით, სიყვარულით უზიარებს პატარებს თავის მდიდარ გამოცდილებას. აი, თუნდაც ნორჩების საყვარელი ოთახის მცენარე, ნაზი, ვერცხლისფერზოლებიანი ბეგონია. ეს შესანიშნავი, ლამაზი მცენარე გვიან იზრდება. ყველამ როდი იცის, რომ მისი გამრავლება სრულიად იოლი საქმეა. ძია მიხეილმა ნორჩ მეყვავილეებს ასეთი წესი ასწავლა: ბეგონიას თოთოს ძარღვთა შორის დანაკეთულ ნაკერებს ამოეჭვიო და სათითაოდ წყალში ჩავესუვებთ, ან ქვიშაში ჩაერგავთ; ისინი ფესვებს გაიკეთებენ და ყოველი მათგანიდან ახალი, ლამაზი მცენარე გაიზრდება.

ძია მიხეილი იმასაც ასწავლის პატარებს, რომ გირლიანდები, თაი-

გულებისა და გვირგვინების შესაკონად მარტო ყვაველენი არ კმარა, აუცილებელია მათს ფერთა შეზღვევის ცოდნაც.

ყვითელი ფერის ყვავილებს საუკეთესოდ ეხამება იისფერი, წითელი ფერისა—მწვანი, ხოლო წარინჯის ფერის—ლურჯი. როცა პატარებს გაზახუხლის ყვავილებით საკუთარი თავის დამშვენებაც სურთ, მათ ძია მიხეილი შავ თიბეზე წითელი ფერის ყვავილების გაკეთებას ურჩევს. ძერა თიბებს კი ცისფერი ყვავილი უფრო ამშვენებს.

როცა თავიგულში წითელი და წარინჯისფერი ყვავილებს არამიმზიდველი შეხამებაა, ამ ნაკლის გამოსწორება გვირილებს, ან სხვა თეთრ ყვავილებს შეუძლიათ.

— ყველაზე ძვირფასი თაიგულის შეკონვა ედღეცა იმთითვის, ვისაც არ ეზარება ბუნებაზე დაკვირება, იქ ყველაზე კარგად ამოიკნობა საოცარი და მომზიბეღელი პარმონიულობა; ხოლო იმისათვის, რომ ბუნებას დააკვირდ, არ უნდა ერიდებოდ შრომას, რაც აკეთილშობილებს აღამინს. უნდა დაეაროეთ ცოდნა და გამოცდილება!—ასე არიგებს პატარებს მიხეილ მამულაშვილი.

ოთხი წლის წინათ თანამემამულეებმა მხნე მოხუცს დაბადებიდან ოთხმოცი წლისთავი გადაუხადეს.

წელს, მასში, ჩვენი სამშობლოს დედაქალაქ მოსკოვში ყვავილების საგაზაფხულე გამოფენა გამართა. მრავალ მეყვაილეთა და დეკორატორთა შორის, განსაკუთრებული წარმატება ხვდა ძია მიხეილს. შთაბეჭდილებათა წიგნში აღტაცებული სიტყვები ჩაიწერა მის მიერ გამოყვანილ ყვავილებზე. დამთავრებულბები მაღლობით იხსენიებენ უხუცეს მეყვაილეს, რომელმაც ქართული ყვავილებით დაამშვენა გამოფენა.

გიორგი ლათაშვილი

ძია მიხეილთან ზშირად ნახავ ბტუმად მოხულ ნორჩ პიონერებს. დაუღალავი მოხუცი ხალისით უზიარებს პატარებს თავის მდიდარ გამოცდილებას

უცებ გაახსენდა
 ბაჭიების ჩირგვი.
 პოდა, მათთან ზღარბზე
 მირბის, განა მიდის.

ბურტყუნით და ოხვრით
 აჯაჯგურებს კარებს,
 და ხმა ბოხზე-ბოხი
 მთა-ველს აზანზარებს.

— დაძინება მინდა,
 კარგო მასპინძლო,
 კოკისპირულ წვიმას
 ვეღარ გავუძელო!

ბაჰია კი შიშით
 ნემსის ყუნწში გაძვრა.
 «ყურშას გარდა მოსულა
 ვის მოუვა აზრად»...

აღარ დახანა,
 სიტყვა აღარ დაძრა,
 ჩააფრინდა კარებს.
 გაუყარა რაზა.

ღამე იდგა ბნელი,
 დღედა ჩუმი ველი,
 ზღარბს თვალიდან წასკდა
 წვიმის სიმსხო ცრემლი,
 ბოლოსა თქვა:—შველას
 ვირთხისაგან ველი.

კარში გამო, ვირთხავ,
 ჩემი დარდი ვითხრა,
 გახსოვს? კატის კლანჭებს
 გამოგტაცე წუხელ.
 გავიწუწე წვიმით,
 მომე ერთი კუთხე.

ვირთხა დინჯად ამბობს:
 — ნუ დამიწყებ ლოდინს,
 არ გაგივლი ზღარბთ,
 დიბა-ფარჩის ლოგინს.

თუ დარჩები გარეთ,
 წვიმა თავ-პირს დაგბანს,
 მე შენს გამო ბავშვებს
 ვერ გადავხედი საბანს.

გადირია ზღარბი,
 ვირთხას უწყო ლანძღვა,
 იბიბოქრა ისე—
 გადასცილდა საზღვარს...

მელაე ქახიძე

ნან. ნ. შალიკაშვილისა

შედეგი სვებაი

მიწა წვიმით დალბა,
 ცერის სიმსხო წვიმდა,
 გზა დაკარგა ზღარბმა,
 დაუსევლდა წინდა.

ღამე იყო ბნელი,
 მოირბინა ველი
 და თვალღან წასკდა
 წვიმის სიმსხო ცრემლი.

ქროდა ცივი ქარი,
 ღამე იყო კუშტი,
 აებურტვნა ტანი,
 გახდა ერთი მუშტი.

უცებ გახსნა წარბი.
 გადაიყარა დარდი,
 ბუს კარებთან შედგა
 გალუმპული ზღარბი.
 ჩემო კარგო დაო,
 როგორ მიჭირს, ხედავ.
 ზღარბი უბინაო
 შენთან მოსვლას ვებედავ,
 შემეხიზნე მგზავრი,
 ვიღრე გაშუქდება.

ბუმ გამოხსნა კარი,
 სიტყვა დასცდა ძერი:

— აბეზარო მგზავრო,
 რად გამიფრთხე ძილი?!

განა დიდი თავი
 მისთვისა მაქვს, ზღარბო,
 ყველა მაწანწალის
 დარდი მე ვიდარდო?!

ზღარბი აიღეწა,
 უცებ კარებს-ეცა,
 ფანჯარა და ჭერი
 ფეხით ჩაუღეწა,

გაკვივროდა:—შენ ხარ,
 ბოროტი და ავი,
 უტვიწიო ხარ, მიტომ
 გაგისივდა თავი.

შენ ხარ უშვილიძირო,
 შენ ხარ პურაძეკირა,
 ღამე დაფარფატებ,
 დღისით გდინხარ ძილად.

დიდხანს იდგა გარეთ
 ზღარბი მგლოვიარედ.
 შემოაწვა სევდა,
 თვალში ჩაღდა ბინდი,

— ო, შე მართლა ვირთხავ,
ქურდბაცაცავ, ნავსო,
შენგან ცუდის ვარდა,
არაფერი მახსოვს!

იქ თხუნელას ჰქონდა,
პაწაწინა ოლა.
ხმა მოესმა ზღარბის,
ზე აზიდა წარბი:

— ჰეი, ვინ ხარ შენა,
გატყობ გინდა შეველა!

ზღარბს გაუქრა დარდი,
გულს ჩაუდგა დარი,
შეეკედლა ბინას,
გაწუწული მგზავრი.

ზღარბს თხუნელამ ძმურად
გაუწოდა ხელი.
გაიშალა სუფრა,
ღვინო გაჩნდა ძველი.

ზის და აღარ იხდის
ზღარბი ეკლის ნაბადს,
ბაქიბუქით ჰყვება
ცის და მიწის ამბავს.

თან მასპინძელს ეკვრის,
ეკლით მის კანს ჩხვლეტავს.
— ამ პატარა სახლში
როგორ ცხოვრობ ნეტავ!

დაიჯერე, ძმაო,
დაიხსოვე ჩემი:
უნდა ჰქონდეს ამ სახლს
უფრო დიდი ჰერი.

ამას ვამბობ შენთვის,
არ ვარ შენი მტერი,
თუ გაეშაღე ფეხი,
ვეღარ დაეტყვი.

ზღარბი ისევ ლაყბობს:
— გინდ გეწყინოს, გეტყვი,
თავზე მესხმის რეტი,
კედლებს ფონავს ნესტი,

მე მაქვს სახლი მშვიდი
ბინა უფრო დიდი...

ზღარბი შედის ეშხში,
ლაყბობს, კაიკაცობს,
ბრაზობს მასპინძელი,
სდუმს და ბოღმა ახრჩობს.

— არ გეწყინოს, პო და,
ცოტა გარჯა გმართებს,
გქონდეს დიდი ოდა,
გქონდეს ბინა ფართე.

ერთ კარგ რჩევას გაადრებ,
წამოღეკი ადრე,

დაიბანე წყალით
სახე მოთხუბნული,
შენს საცქერლად ვაქკაცს
არ მიუვა გული.

შენი ცქერა ღამით
ბავშვსაც შეაშინებს.

არ გეწყინოს, კარგო,
გაგხარ მენახშირეს.

მასპინძელი შეცბა,
თავს დაესხა რეტი:
— მოგივიდა, ზღარბო,
უკვე მეტისმეტი!

თუ არ გინდა დედა
დაგრჩეს მგლოვიარედ,
მაშ, მასპინძლის რისხვას
გაასწარი გარეთ!

თუ არ გინდა კეტი
დაგამტვრიო თავზე,
არასოდეს ზღარბო,
არ შემომხვედ გზაზე!

* * *

და მას შემდეგ ზღარბი
დადის ეკლის ქურქით.
ემალემა მგზავრებს.
როგორც კიტრის ქურდი.

როცა ზღარბი ვისმე
შეეყრება გზადა,
გადიქცევა უცებ
წაბლის მოზრდილ ჯღადა.

შიშობს, მასპინძელი
არ შემოხვდეს საღმე,
თორემ იცის, სტუმარს
ნათქვამს აუცხადებს.

პიონერები ფაბრიკაში

ს ბ შ მ ა რ ი

თბილისის 55-ე სკოლის შენობაში გაკვეთილის გამოსვლის ზარი აწვირალდა. ცოტაც და, საკლასო ოთახიდან მოსწავლეები ერთბაშად გამოეფინნენ ღერფანში. აგერ, მეშვიდეკლასელი თამაზ გავაშელიც! შურდულივით გამოიჭრა გარეთ, კიბისკენ გაქანდა, მოაჯირის გარდი-გარდმო მოახტა, სრალით დაეშვა თავქვე და... მოსახვევში თავი ვეღარ შეიმავრა, უცხო, ახალგაზრდა ქალს ხელ მიეხალა. სტუმარი სწრაფად დასწვდა თამაზს და ფეხზე წამოაყენა.

— ხომ არაფერი იტყინე, ბიჭუნე?

— არა!—მოკლედ მოსკრა თამაზმა და, ის იყო გაქცევა დააბირა რომ, ჟუჟუნა ხელმძღვანელის მკაცრ მზერას წააწყდა. ონავარი იქვე გაირინდა, დაბნეულობისაგან აღარ იცოდა რა ექნა. ხელმძღვანელმა ახლა უცნობს გახედა, იგი გვერდზე მიმდგარიყო და ნატკენ წვივზე ხელს ისევამდა.

— ძალიან გტკივთა?—შეწუხდა ხელმძღვანელი. უცნობმა პასუხის ნაცვლად წაძალადეად გაუღიმა, ხელკავი გამოსდო, და ისინი პიონერთა ოთახისკენ გაემართნენ. ნირწამხდარ თამაზს ვიწრო წრედ შემოერთყენეს მისი თანარაზმელები:

— შენზე არაფერი არ სკრის!

— ზურგჩანთა ორიანებით აქვს სავსე!

სწუხდნენ პიონერები თამაზის გამო. იცოდნენ, რომ მათი ამხანაგი ცული ყოფთკაცევისა, აკადემიურადაც ჩამორჩენილია და ამიტომ კიდევ ერთხელ შეეცადნენ ზემოქმედებას.

ალბათ კიდევ გაგრძელდებოდა პიონერთა „იერიში“ რომ ამ დროს...

— ბავშვებო, გაკვეთილების შემდეგ ყველანი პიონერთა ოთახში შეგროვდით!—გაისმა კიბის ზედა ბაქინიდან რაზეჟულის საბჭოს თავმჯდომარის ნაწული მიმინაშევის ხმა.—ჟუჟუნა ხელმძღვანელი გიხმობთ!

გაკვეთილებიც დამთავრდა და ყველანი პიონერთა ოთახში შეგროვდნენ. ხელმძღვანელმა პიონერებს სტუმარი გააცნო და უთხრა,—ტყავ-გალანტერიის ფაბრიკის კომკავშირის მდივანს, მერი ანდრიაძეს სურს თქვენთან საუბარიო:

— ვიმე! ახლა ეს დამიწყებს ჭკუის დარიგებას!—გულში გაჰკენწლა თამაზს.

— ბავშვებო!—დაიწყო მერი ანდრიაძემ.—ფაბრიკის მუშა-ახალგაზრდობისა და კომკავშირელების სახელით მოველი თქვენთან. ჩვენმა ახალგაზრდობამ გადაწყვიტა შეუღბა გაუწიოს თქვენს სკოლას.—აქ თამაზმა შევიბო

ამოიხუნთქა და თან ისე ხმაშილდა, რომ ყველას კრტიდ-ლება მიიპერო. მერი ანდრიაძეს ლიმილმა გადაურბინა, მაგრამ არ შეჩერებულა ისე განაგრძო:—დაგეხმარებით პოლიტტენიკური განათლების მიღებაში. ამისათვის ფაბრიკაში მიგიწვევთ და, ვისაც სურვილი ალექტრება, საშუალებას მიეცემთ იმუშაოს ჩვენთან.

— მართლაც უპ, შენი გულისა!

— აუტოლებლად წამოვალ..

ისმოდა აქეთ-იქიდან გახარებულ პიონერთა ხმები.

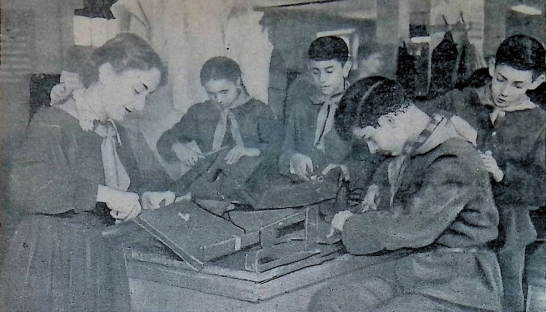
მ მ ს კ უ რ ს ი ა ფ ა ბ რ ი კ ა შ ი

ავღარი კვლავ იმუტრებოდა. პიონერებს გული ეკუმ-შებოდათ სინანულით,—გაი თუ გავიმეიდეს და ექსკურსი-სი ჩაგვეშალსო.

მაგრამ იმ დღეს არ გაავღრებულა და გაკვეთილების შემდეგ უფროსმა ხელმძღვანელმა პიონერები ფაბრიკაში წაიყენა.

ლ. ჭუათოილაძე და თ. გავაშელი ქაბრებს აბზინებს უკიებენ.

დახელოვნდნენ პიონერები, თავისუფლად უყებენ მოსწავლის ჩანთებს სახელურებს და ლიონის კუთხებს.

იქ უკვე ელოდნენ სტუმრებს. მერი ანდრიაემ მოსულებს მოწინავე მუშა-კომპაგნიონები გააცნო, შექმდე კი ჩემოდნებისა და ჩანთების საამქროსაკენ გაიყოლია. საამქროში ოთხ რიგად ჩამწყრივებულ გრძელ მაგიდებს მუშა-ქალები უსხდნენ. მუშაობა კონვეიერული სისტემით მიდიოდა. ერთნი მოსწავლის ჩანთის სახელდაპირეს სპეც-მუყაოს აკრავდნენ, მეორენი სპეციალურ საკერავ მანქანაზე ბოლოებს უქეცავდნენ და ირგვლივ ღამაზად ავლებდნენ ნაერებს. რა შეთანხმებულად მუშაობენო, უნებურად გაიფიქრებდა მნახველი და ალტაცებაში მოვიდოდა.

მანქანების ჩხრიალსა და ჩაქუჩების რიტმულ კაქუნში ნაწული მიმინაშვილმა ნათელა ჯანგირაშვილს ყურში ჩასახა:

— ნათელა, ეს ხომ შენი დედაა?—და პასუხს აღარ დაელოდა, ვაკვირვებისაგან თვალები გაუფაროოდა.— აგერ, შენი დეიდებიც! ეს რა, მთელი თქვენი საგვარეულო ამ ფაბრიკაში მუშაობს?!

— დაი, დალი! აგერ ის, მუყაოს რომ აკრავს სახელდაპირეს, შენი მამიდაშვილია, არა?—გადასძახა დალი თვალების თამილა მაგალობლიშვილმა.—ხშირად გვინახავს იგი შენს სახლში.

გოგონებს ნათელას დედა მიუახლოვდა და თქვა:
— მოდი, შეიღებო. მოდი თქვეთან, ფაბრიკაში, იშრომეთ. შრომა აკეთილშობილებს დაიშინას!

მიტოვ მათზე ნაკლები პართ?

პატარა ექსკურსანტები მერი ანდრიაემ ახლა სპორტული ჩემოდნების საამქროში შეიყვანა. აქ, თითქმის სულ ახალგაზრდები მუშაობდნენ. ალა თათარიშვილი, დები—თეორ და ვენერა ჩოხელიანი, მიხეილ სტრუჩალი, ომარ ასათიანი და სხვები სასკოლო მერხიდან პირდაპირ ფაბრიკაში, სამუშაო დახვასთან მივიდნენ.

— ზაურ! ხედავ, იცანი?—ანიშნა ელარა კვინიკაძემ ზაურ ზუმბულიძეს.—აგერ ის, ჩემოდნის სახელურებს რომ ამზადებს, ჩვენს სკოლაში სწავლობდა! მივიდიეთ?!

და ბიჭუნები ომარ ასათიანსაკენ გამობრუნდნენ. ომარმატი იწრო, თავისი ყოფილი სკოლელები, დიდილით მიეგება მით, ბელსაქვე ცოტა ხნით გადასდის და ბავშვებს გაესაუბრა.

— ბიჭებო, გულახდილად მითხარით, მოგწონთ ჩვენი ფაბრიკა?—და პასუხს აღარ დაელოდა ისე განაგრძო.—გადაწყვეტილი მაქვს პოლიტექნიკური ინსტიტუტის ტყავისა და ქსოვილის ნაკეთობათა ტექნოლოგიის ფაკულტეტზე შევიდე და წარმოებისაგან მოუწყვეტლად ვისწავლო. აქ, ტყავ-გალანტერიის ფაბრიკაში მუშაობა კი საგონიბრძლად გა-

მიადილებს არჩეული პროფესიის დაუფლებისას.
კარგა ხანს დააკყვეს პიონერებმა ფაბრიკაში, დათვალერეს ყველა საამქრო, მოინახულეს კეხისა და უნაგირებებს ოსტატები, მთავი ესაუბრნენ და.

— ვივლით, უსათუოდ ვივლით, ჩვენ რა, იმაზე ნაკლები ხომ არა ვართ, სკოლა რომ დაათავერეს და პირდაპირ წარმოებაში მივიდნენ! ჩვენც ვივლით და ვიმუშავებთ ფაბრიკაში!

ისინი მხინავს პროდუქციას

მეორე დღეს პიონერთა ოთახში შეგროვდნენ ყველანი. ეუფუნა ხელმძღვანელს სეტყვასავით აყრიდნენ შეკითხვებს და ისევე დაუხარებლად პასუხობდა ცნობის-მიყვარე პიონერებს.

— დღეს ჩვენიან ფაბრიკიდან ეთერ და ვენერა ჩოხელები მოვლენ. ისინი თქვენი ხელმძღვანელები იქნებიან და, როგორც გვეტყვიან, ისე მოვიტყვიეთ.—უთხრა ბავშვებს უფროსმა პიონერხელმძღვანელმა, და კარგებზე მოკრძალებული კაცუნთი გაისმა. ბავშვებმა კარი გამაოგლეს და,—მობრძანდით, გთხოვთ, ჩვენ უკვე გილით!—გაისმა აქეთ-იქიდან.

პატარა მასპინძლებმა ეთერი და ვენერა ოთახში მიიწვიეს. დიღხანს ისაუბრეს და ბოლოს გადაწყვეტეს, რომ თითო რაზმიდან ყოველდღე, გაკვეთილების შემდეგ ორორი პიონერი ივილიდა ფაბრიკაში.

იმ დღიდან მოყოლებული, პიონერები არცერთ დღეს არ აცდნენ, სისტემატურად დალიან ფაბრიკაში და უფროს, გამოკიდულ მუშებთან ერთად ისინიც შრომობენ. პირველ ხანებში, მოსწავლის ჩანთის გამზადებულ ტარებს ზედმეტ ძაფებს აცილიდნენ, მაკარტლით ნაწიბურებს უსწორებდნენ, შემდეგ კი უფრო რთული სამუშაო მიანდეს პატარაკნი.

დღეისათვის კი ისე დახელოვნდნენ შრომისმიყვარე პიონერები, რომ სულ თავისუფლად უყებენ მოსწავლის ჩანთებს სახელურებს, ლიონის კუთხეებს. უნაგირისა და კეხის დამზადებაში კი მიიღეს მონაწილეობა. აგერ გამოცდილი მუშების, ივლიტა ჩანჯაშვილისა

და ნინო პაპიაშვილის გვერდით, ნაწელი მიმინაშვილს, თემურ ადღერობას და სიმონ სხირტლაძეს ჩაქუჩები მოუშორებდნენ ხელში და მამაკაცის ქაშკაშს სვეტი-ლური სამაგრებით აბზინდებს უკეთებენ. იქით ნათელა ჯანგირაშვილი და დალი თვაური ფუსფუსებენ. ხალი-ციანად შრომობენ პიონერები და ფაბრიკის პროდუქ-ტის დამზადებაში მათაც შეაქვთ თავიანთი წვლილი.

ფაბრიკამ ირომედა

იმ დღესაც დაღერებოლი დაბრუნდა სკოლიდან თა-მაში. დედაც ეს არც ვაკვირებია, არაფერი უთქვამს, ოღონდ ერთი ამოიოხრა.

— არა, დედა! — შეუწხდა თამაზი. — „ორიანი“ არ მიიღია.

— მაშ, რა მოგივიდა? — გაოცდა დედა. თამაზი კი ცქვავ განაგრძობდა. — ჩვენი რაზმელები უკვე მესამე თვეა რაც ფაბრიკაში დალიან, უფროსებთან ერთად მუშაობენ. უფროსნი სკოლის ეზოში მალბტი ვაჭარაიეთ და გოა ექვანტს ქაშარზე აბზინდა მოაწყდა. იგი არც კი შე-წუხებულა; მეც რაო, — თქვა, — ფაბრიკაში მე თვითონ შევაკეთებო, მართლაც ისე კობტად მოერგო ქაშარისათვის აბზინდა, რომ დღეს ძლივ შევაკეთებ. თინა ნემსა-ძეს ჩანთის საკეტი მოეშალა, სახელურიც მოაწყდა, მაგ-რამ არც ის დალონებულა, იმანაც შეაკეთა ფაბრიკაში-მე კი... —

— ხომ ხედავ, შვილო, — ხმაში კანკალი გაერია დე-დას. — უქნარებას და ზარმაციებს არავინ იკარებს... შენც ამიტომ შეგატყვეს ზურგი და ფაბრიკაში არ წავიყვანეს... ახლა რა უნდა ქნა?..

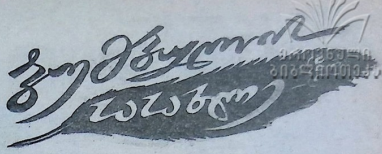
თამაზის ისლა დარჩენილა სკოლაში დაბრუნებულიყო და უფროსი ხელმძღვანელისა და ამხანაგების წინაშე პატივება ეთხოვინა. დაფიქრებული მიადგა იგი სკოლის კარებს. მიგრამ გადაწყვეტილება მტკიცე ქონდა! აი მან კიბე აიარა, ბიონერთა ოთახში შევიდა, იქ კი მისი ტოლები შეგროვილიყვნენ და ფაბრიკაში წასასვლელად ემზადებოდნენ. ყველამ გაოცებით ვახვდა თამაზს, იგი ვქ არასოდეს არ ენახათ.

ყველაზე ადრე ყუთუნა ხელმძღვანელი მიხვდა თამა-ზის უსუცარი ემოციონის მიზეზს, წყნარად მიუახლოვდა კარებში გარინდულს, ნიკაბი აუწია, თვალეში ჩახვდა და იქ სწორედ ის სინანული ამოიკითხა, რაც თამაზს ადრე თუ გვიან უნდა ეგრძნო.

ბიონერებს თითქოს სიხარულს ტალღამ წამოუქრო-ლაო, ისე ავლურტულდნენ; მათაც იგრძნეს ყოველივე, შეთანხმებულიყვნენ ჩაჰქდეს ხელი თამაზს, შუაშჩ ჩაი-ყენეს და ფაბრიკისაკენ გასწვიეს. იქ კი მათ ხალისიანი და შინაარსიანი საშუაოა დღე ეკლადათ.

თ. სხპარკი

ფოტო შ. ჩხეტიანისა

(ყარაბალფაკური ზღაპარი)

იყო და არა იყო რა, იყო ერთი ფრინველთა მეფე, რო-მელმაც გადაწყვიტა ფრინველთა ბუმბულისაგან სახასხლე აეგო. იმავე წაშს, ქვეყნის ყოველ მხარეს გაფრინდნენ შიკრიანი მუფეტოან ფრთოსნების მოსაწყვედ, როდესაც ფრინველებმა თავი მოიყარეს, მეფემ ბრძანა გაეთოკათ ყველა, რათა გადავიღებულყო მათი გაპუტება.

მხოლოდ ბუ არ დაემორჩილა მეფის ნება-სურვილს და შიკრიკებს თავის ბუდეში დაემა. განრისხებულმა მეფემ გადაწყვიტა სასტიკად დაესჯა ბუ და მასთან ორბა აფრინა.

ვინაიდან ბუ შიკრიკს არ ელოდა, თავის ბუდესთან ზის ტოტზე იჯდა და მზეზე თბებოდა. მოულოდნელად დააცხრა ორბი, სტაცა ნისკარო და მეფისკენ გააქანა. — რატომ არ მებახელ, რად არ დაემორჩილე ჩემს ბრძანებას? — მრისხნელ შეეკითხა ფრინველთა მეფე.

ბუმ უპასუხა: — დილო მუხუცი, იმიტომ არ გეახელ, რომ მიფილე ეს სამი დღე დიდ საფიქრალში ვიყავ ჩავარდნილი. — რაზე ფიქრობდი? — დაინტერესდა ფრინველთა მეფე.

ბუმ უპასუხა: — თქვენ, ჩვენს ბრძენთა-ბრძენ მეფეს, გადაიწყვი-ტით ბუმბულისაგან სახასხლის აგება, მაგრამ განა შეიძ-ლებდა ბუმბულისაგან სახასხლის აგება, და ისიც სვეტბოა-ნი სახასხლისა? ან კი როგორი იქნება ბუმბულის სასუ-რავი? ხომ დაინგრა ასეთი სახასხლი!

მეფე ჩაფიქრა: მართლაც და როგორ იქნება უსვე-ტბო სახასხლე? და საერთოდ, რის აშენება შეიძლება ბუმბულისაგან?

და ბრძანა მეფემ გაეთავისუფლებიათ ყველა ფრინვე-ლი.

მაგრამ მსახურებმა, ჯერ კიდევ მანამდე, ვიდრე ორ-ბი ბუს მეფეს მიმგვირდა, მოასწრეს და ზოგ ფრინველს ფრთები დააგლიჯეს, ღამურა კი მოლიანად გაპუტეს.

ბრძანების მიღებისთანავე მსახურებმა დაიწყეს ბორ-კილებსაგან ფრინველთა გათავისუფლება. დაუდგრო-მელმა ბეღურამ და ყვავმა არ მოუცადეს თავიანთ რიგს და დაბორკილები დაფრინდნენ.

მას შემდეგ ღამურას აღარც ღინდლი აქვს და აღარც ბუმბულო, ბეღურა და ყვავა კი სიატულის მაგიერ დაბ-ტანა.

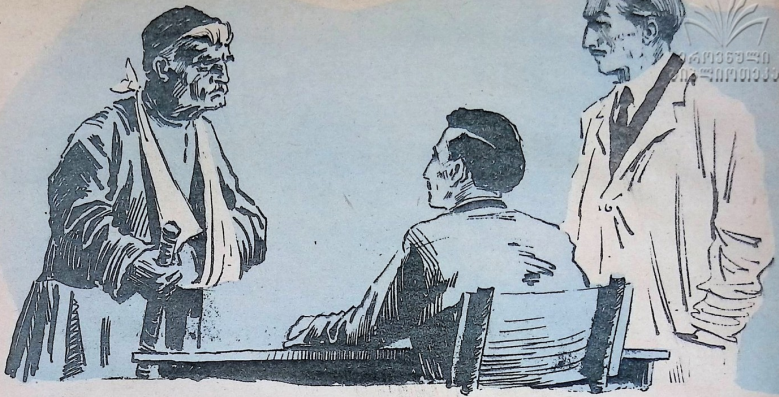
თარგმნა თ. მთვარელიშვილმა

տնային Նոտանքներ

Այս պատկերը քանի որ արդեն ծանոթ է մեզ, հարկ է ցույց տալ նրա մանրամասնությունները: Այսպես ընդհանուրը մեզ համար կարևոր է ցույց տալ նրա մանրամասնությունները: Այս պատկերը քանի որ արդեն ծանոթ է մեզ, հարկ է ցույց տալ նրա մանրամասնությունները: Այսպես ընդհանուրը մեզ համար կարևոր է ցույց տալ նրա մանրամասնությունները:

როსტოპკინი

ფ ა შ ა

ნახ. დ. ხახუტაშვილისა

მ თ უ ლ ო დ ნ ე ლ ი შ ე ხ ს ე დ რ ა

აქ მოთხოვნილი თევგადასავალი რამდენიმე წლის წინ წამკეს. მაშინ სოფელი ემსწავლებლობდა. ჩემს ნებორლად ერთი ახალგაზრდა ექიმი ცხოვრობდა. ისიც ჩემსავით შორიდან. იყო მოსული და ხალხს კეთილად ემსახურებოდა.

ერთ დღეს ბასრი დანისა და ჩემი გაუფრთბილებლობის წყალობით ხელი გავიპერი. შორს არ იყო და მეზობელ მკურნალთან გავქანდი. ბედზე საშუაო დღის დასასრული იყო. ექიმს ავადმყოფები აღარ ჰყავდა. ხელსისხლიანი დამინახა თუ არა. მაშინვე წაშალი მომაშველა და თან მანუგეშა.

ჩემს შემდეგ ვილაც მოხუცი კაცი მოვიდა: ილიაში ჩირქოვანი სიმსიენე აღმოჩნდა და საპირო შეიქნა სიქსინის დაუსუყენებლევ გაკეთა.

პირველად ანექტის შევსებას შეუდგენენ. ავადმყოფმა ასხენა თუ არა თავისი გვარი და სახელი. ექიმი ფეხზე წაროდგა და განკვირებით დააკვირდა.

— უნუბა ბოტაშვილი. სოფელ ქვლიდან?!—გამიერა ექიმმა ავადმყოფის ვინაობა. და საოპერაციოდ მოემზადა. სანამ სიმსიენეზე დანას დაუსვამდა, მარჯვენა მხარზე დასედა. ათათქოს წინასწარი ვარაუდით რალაკის ემბესო. მართლაც, იქ ძველი კრილობის ნაწიბური შენიშნა და ახლა იმაზე ჰკითხა:

რისგან გაქვთ მიღებული, მოხუცო, ეს კრილობა?
—აუე ძაღლის ნაკებინა, შვილო!— უპასუხა მან ცივად.

— დიახ, ის არის ნამდვილად!—ჩაილაპარაკა ექიმმა თავისთვის და ოპერაციას შეუდგა.

კარგა ხნის შემდეგ, როცა ავადმყოფი მოსულიერდა და წასასვლელად წამოდგა, ექიმმა შეაჩერა იგი და ჰკითხა:

— აბა კარგად შემომხედე, მოხუცო, არ გეცნობი?

— არა, შვილო!—ჩაილაპარაკა მან გაკვირვებით. —საიდან უნდა გიცნობდე, პირველად ახლა შეგხვდი.

ექიმს გაეცინა:

— მაშ, არც ყაშა ვახსოვს თეთრი ძაღლი, რომლის ნაკებლარაც მხარზე გემჩნევა!..

მოხუცი ამის გაგონებაზე ზღარბიკით მოიბღუნდა და მწარედ ჩაიხუტლულა:

— ახლა კი მიგხვდი. რისთვის სინჯავდი ჩემს ძველ კრილობას!

— არა, ბოტაშვილო, ცუდად არ გამიგო. მე სიაცე მაინც სიკეთით გადაგისად!—დაუმბატა ექიმმა.

— მეთი რალა სიაცე გინდა. ხომ აგიბდა მუქარა, უკანასკნელად რომ მომამახე: „ოღმესზე შევხვდებითო“, შეხვდით და მერე როგორ! მე თორმეტი ათასი ცხვრიდან ბლავანიც აღარ შემჩნა, შენ კი დოსტაქარი გამშ-

დარბარ — სოფლის საკითხავი კაცის! — თქვა ეს და კიბეზე დაწეა.

ემილიც მანინე მოემზადა წასასვლელად და სახლისკენ ერთად გაესწროთ. .. მათი იგავიდან მინც ვერაფერი გამოიტანე. სანამ ამის შესახებ რამეს ვკითხავდი, ჩემმა თანამგზავრმა თვითონვე დაიწყო:

— მაგ კატან მე მწყემსად ვიყავი საქართველოში საბჭოთა ხელისუფლების დამყარებამდე. სამი წელი უსასყიდლოდ ვემსახურე. სანამ მაგის რისხვის ვემორჩილებოდი, ტკბილი სიტყვა და ლუკმა მენატრებოდა.

დღივ კონენბის პატრონი იყო — მარტო ცხენებს ორჯოვად აბალახებდა, რა ჯივისას მოკითხავდი, რომ იქ არ გენახა: თუ შერი, ჩანჩერი, არაბული, ყარაბაღული, ათი ათასზე მეტი ცხვიარი ჰყავდა, ორასამდე მსოფლიოება საქონელი. ოცდაათამდე ძალი და ორმოცამდე მწყემსი.

მწყემსობაში ვინც მაგ კაცს ახლოს არ იცნობდა, გაგონილი ზინცა ჰქონდა — მეტსახელად «ცხვარბევას» ეძახდნენ. მაგისი იყო ზღვებულობით თრიალეთი, ქახეთისა და ლეკის მიწები, ზამთრობით — შირაკი, ივრის ხეობა, სამუხი, ელდარი. საითაც უნდოდა, იქით გაშუქჩავდა ფარებს. თვითონ მათხოვარს ჰჭავდა — ფეიოდან ქალაქის ჯღანს ვერ იზორებდა, ტანიდან — თვისი ძევი. გუელიც ავი ჰქონდა «ცხვარბევას». ბევრი მწყემსი, იგემებდა თუ არა მაგის სუსხს, მანინე ვარბოდა. მე კი არაბნელი ხანი ვეწამე შეუბრალებლად. ჩემი ცხოვრების პირველი ციფლიანია აქვლი მაგის კარზე მივიდა და იქ ტბად იქცა. იქიდან იწყება ნამდვილი მოთხოვნა ჩემი თავგადასავლას. თუ მომისწენ, ბოლომდე ვანვაგძობ, — მითხრა ექიმმა თავზაიანად სწორედ იმ დროს, როცა მისი სახლის აივანზე შევდგით ფეხი...

მე საამოვნებით დავეთანხმე და სმენად ვიქეცი...

დასრულებული კერა

ალბათ გინახავთ სადმე თავმინებებელი სახლი, ჩამქრალი კერა, შამპორეული კარმიდამო: გაიხსენეთ და ადვილად წარმოიდგენთ იმას, რაც მე დამემართა ჩემი ცხოვრების იმ სადებურზე, როდესაც ბავშვს მხოლოდ ალერსი და სიხარული უნდა.

ჩემი ბაწია ქობი ვცხოვრობდით — მე და დედა. გვყავდა ერთი ძროხა — ირისას, ერთი ნაცირისფერი კატა — ალისა და ძალი — ალმასა.

ცხოვრობდით ტკბილად, უღარდელად. ყოველ შემთხვევაში, მაშინ მე ასე შეჩვევებოდა, რადგან დედა არაფერს მაკლებდა. მამა არ მასოვს, ორი წლისა ვყოფილვარ, ის რომ გარდაცვლილა.

თორმეტი წლისა რომ გავიხდი, დედაც გარდაემეცვალა. დაგონილი სრულად. ხალხმა ვიღაც შორეულ ნათესავზე მიმიწვირა ხელი და მართლაც, ზეოზე დღესვე იმან მიმიკვლიდა საკუთარ ჰერქვეშ.

ჩემმა ნათესავმა ცრემლობის დღიდან სამი თვის შემდეგ გამომიხსნა:

— საკიორა შრომას მივჩვიო. ხელა წაიხსნა შენ და შენ აქედან ერთი დღის სავალზე, იქ ერთ მდიდარ კაცს მიგაბარებ მწყემსად და ის საკუთარი შვილივით შეგინახავს.

თანხმობის მეტი რა ვემეძლო მეოქვა! ცხვიარი და მწყემსები რომ მიხსენა, სიხარულით ცას ვეწეო. იქ უკეთესი იქნება ჩემთვის-მეთუ. გავიფიქრე და დავემორჩილე ბელს. ოღონდ ერთი სურვილი კი მქონდა — ისე არ წასუსლეო, რომ ჩემი მიტოვებული სახლი ერთადე მანაც არ მენახა...

ჩემი გამგზავრება მეოზე დღეს მზის ამოხელისას იყო განზრახვით. მე კი ჩვეულებრივზე ადრე წამოვდექი და ფეხნაშევილი გავქანდი იქით, საითაც გული ყველაზე მეტად მიმიწყვედა. გზაზე რომ მივფრინავდი, ზოგჯერ გაუმივდებოდა აზრი, ვითომ რაც მიხდა ჩემს თავზე, ხელტუელი იყო.

აი, გზაც მიილია, შევიარდი ეზოში და ტკბილი ოცნებაც ვაქწრა... მხოლოდ კატა ალისა შემომეგება საცოდავი ქანელით. ზამსს და ბალახს დაეფარა მთელი კანი დამო. გულმა აღარ მომიბინა, ყველგან შევიარდი, გადაეჩხრიკე, მაგრამ ერთი წელმოწყვეტილი დანის მეტი ვეღარაფერი ვიპოვე. ისიც ნაცარში ეგდო, ოდნავ უჩანდა კარგი.

ტაკი! ეს იყო ჩემი წარსულის სახსოვარი-მეთქი, — გავიფიქრე და ჯიბეში ჩავეძახე. იმ ჩლუნგი დანის პოვნა მით უფრო გამეხარა, რომ მას დედაც უფრთხილდებოდა — მაშისეულიაო, იტყობა ხოლმე.

კიდევ დიდხანს ზინდოდა იქ ყოფნა, მოვინებდა მოგონებას ცვლიდა, თითქოს დრო და დრო დედაჩემის ხმაც მომესმოდა, მაგრამ მზემ უკვე პირი ამოჰყო და ნათესავის პირობის გატეხვას მოვეჩვიე, ჩვენ სომ იმ დროით შორს, მთელი დღის სავალზე უნდა წასუსლეო ვით...

* * *

ჩემი დროებითი პატრონი მზად დამიხვდა — თავისთვის ცხენი შეეკანა და ჩემთვის ერთი ცხვიართორი ვირის ზურგზე ნაბდის ნაგლეჯი დაეკრა. მე სხვა რა მონაბედა მინდოდა, მტროვანი ფეხებზე ქალაქის ჯღანები შემოვიცი და გავუდექით ვახს.

ნამდვილი სამგზავრო ამინდი შეგებვდა — შვიდი, მზიანი, ნათელი დღი. იმ დღის ბრწყინვალეობას კიდევ უფრო აძლიერებდა სოფლის ბალენახებში და მინდორ-ველებში გახსნული შემოდგომის უხვი ზვრები.

ჩემი სოფელი თამლი ისე მომიბილავდა არასოდეს ყოფილა, როგორც იმ დღით იყო. თითქოს ახლაც ისევ ისე ვხედავ იმ სურათს, როგორც მანინე ვხედავდი: აი, მიორყვავა ცხენზე ჩემი წინამძღოლი და მეც მივჩანჩალებე უკან გული საიდროთ.

ერთი დღე მეუწნებო: ნეტამც ეს ორლობე კიდევ უფრო ვაგრძობდებოდას, რომ ჩვენს სოფელს ცოტა

ჩემი ურადლებს მიიპარა კაცმა, რომელიც ბინიდან მოგვეშვე-
ლბა ძაღლებს რომ არ გავეწყოთ.

კიდე ვუტკირო, მეორე გულიც უარზეა: აბა, აქ რაღა დაგჩენია, შენთან აქ აღარავინ გეგულვობა.

შუა ორღობენი, გზის გასაყართან, ჩვენი უბნის ბა-
წეები შემომეხვივნენ: კიოტა, კიზო, მახარე, გოგი, გჯ-
რაბი, ავთო და გია. იმათ ჯერ მე და ჩემს ლურჯას
სიცილ-ხარბარს დაგვაცაყეს. შემდეგ ოსუნჯობას მოჰყუ-
ნენ, მაგრამ ბოლოს მაინც იგრანეს ჩემი დარდი და
თავჩაქინდრული გამომყენენ უკან...

ამანაგებმა სოფლის ბლომდელ გამაცილეს და
ქულების ქნევით დამეშვიდობა.

გ ა მ გ ზ ა ვ რ ე ბ ა

ჩვენ წინ იმავე წუთში თვალუწყვნილი მინდორი
გაიშალა უხვი ფერებით მოხატული: ახლად მოკვილი
ნაყანობები, ოღნავ შეყვითლებული სიმინდისა და მზე-
სუშობის ნაკვეთები სცვლიდა ერთიმეორეს. სათობებში
იონჯა, სამყურა და ქარკვეტა ისევ შემალელებულიყო.
ახლად ნაწივარს დედამიწის მზის მცხუნვარებისაგან
ორთქლი ასდიოდა.

მიყვები ამ სანაპობით გართული გზასა და მეგ-
ზურს, ვუბარტყუნებ ჯღანთან ფეხებს ცხვირთეთრას და
თან ვფიქრობ: სად დამთავრდება ეს გზა? მი მთას რომ
გადავივლით, შემდეგ რაღა იქნება? ვთქვათ იქ ხევი
დაგვიბდა, ან ისევ მინდორი, იმის შემდეგ რაღა იქ-
ნება?

ამ ფიქრებში გართულმა ვერკვი შევნიშნე, როგორ
მოშუადღევედა და როგორ მივეხალვოდით ერთ უშვე-

ლებელ ტყით დაბურულ მთავრე-
ხილს. ეს მინძილი მე და ჩემმა წინამძ-
ღობამ ისე გავიარეთ, რომ მძაბუ-
არ ამოვივლია, ოღონდ მომწვიდა
ახლა, თანაც წყურვილი ვიგრძენი
და წყალი მოვიკითხე...

— ცოტაც მოითმინე. წყალო,
და მალე წყაროსაც მივადგებით, —
მანუგენა თანამგზავრმა, — ისეთი ცი-
ვია, კბილებსა ჰყინავს — ღვინისა წყა-
როს ეძახიან...

ჩემმა წინამძღობმა წყაროსთან
უმაღლე სუფრა გაიწავა. პურობა ვარ-
გა ხანს წავარტყდა. ბოლო ლუქას
ცივი წყალიც დავაყოლეთ. ხილი
მოვკრიფეთ და გზას გაუფლქეთ.

იქიდანვე აღმართი დაიწყო. გზა
უფრო დაეწროვდა, მიხვეულ-მი-
ხვეული გახდა. ნზე გადაიწვერა.
ჩვენს ბედაურებს სიარული გაუქი-
რდათ...

მთის უწყალონ გზამ ფერდო-
ბზე გაღუსვია, ერთ თბილიან. ლე-
ლუნი ვაგვიყვანა. იქიდან ისევ გა-

მოხდა ერთ მხარეზე დაუსრულებელი მინდორი. მეორე
მხარეზე მთავარიანი ადგილები, ხეხვითი დასერილი.

იმ ხეობების ერთი უღამაზესი ადგილი გაღმა-გაპო-
ლმა რაღაც ნაგებობებზე ეკავა.

მე რომ ამ ფიქრებში ვიყავ გართული, ჩემმა წინამ-
ძღობმა სიცილით მითარა:

— აი, ის არის მეცხვარეების ბინა, შენ მანდ უნდა
შეუდღე ცხოვრების აღმართს.

დასავლეთით, მაშინდა გორის ფეხზე ჩამოჰყდარი
წზე გავარვარებული სპილენძის ბურთავით ზოიქვა, უფ-
რო გადიდა, ირგვლივ შემოვივული ნატრისფერი ღრუ-
ბლის ნაფლეთებაც თავისფრად ზოაქცია და აღმოსავ-
ლეთით გაშლილი, ცხვრის ფარებით გაკვდილი ველი
უქნაური ქსოვილივით მოხატა.

ძ ვ ა ჯ ვ ი ა ს გ უ ლ ი

— ჰე!... ჰეე!... — დაიღრიალა ჩემმა თანამგზავრმა
ისე მოულოდნელად, რომ შევკრთი. იმ ღრიალში თანვე
თავისი გრძელბეწვიანი წიწვილია ქუდი ჯობზე ჩამოაპირ-
ქვეა და ჰაერში ააქცია.

— თუ ასე არ ვანიშნეთ და არ მოგვეშველენ, იმ
ზინაში ძაღლებს ვერ შევუვალთ, მოზერის ტოლას თი-
თი და მერე არ იკიბიავ რამდენი? ოცდაათზე მეტი
თუ არა, ნაკლები არ იქნება.

როცა დარწმუნდა მწყემსებმა შეგვნიშნეს, ქულის
ქნევას თავი მიანება და ახლა მე დამიწყო რჩევა-დარი-
გება, თუ როგორ უნდა მოვქცეულიყავ ჩემი ახალი
პატრონის და სხვა უფროსების წინაშე.

ამის შემდეგ ჩემი ყურადღება მიიპყრო კაცმა, რომელიც ბნინიდან მოგვეშველა, ძალღმობს რომ არ გავეწიწეთ. ის პირველ შეხვედრისთანავე ძლიერ კეთილი მეჩვენა. შუა ტანის კაცი იყო, ასე, ორმოცი წლისა, წაბლისფერი თმის და ლურჯი თვალები.

— ჩემო შიოლა!—მიმართა ჩემმა მფარველმა მას.—ე ბაღლი ზორბულ ნათესავად მეტგება. მამა არ ახსოვს, დედაც ახლა წაუვიდა ამ ქვეყნიდან და დარჩა ასე ბედის ამართა. მე სხვა რა უნდა შელონა, ჩემი ბაღლებიხისთვისც ვერ მომივლია. ამას წინათ თქვენმა უფროსმა მიხიბრა, სადღე ბაღლი მიშოვეო და აი, ესეც ბაღლი! უკეთესს ვერ იშოვინს!

— მართალია, ბაღლი გვეკირდება,—დაუდასტურა მია შიოლამ. მე მაშინვე „ძია“ მიუვამტე მის სახელს.— კარგა ხანისაა დავეყმბო, მაგარმა საქმე ისაა, შეძლებს ეს ბიჭი აქ მწყემსობას? თანაც, ხომ იცო, ცოტა ავებეწვა კაცი ჩვენი ბინის პატრონი.

— არა, დამიბრდა კარგად შევინახე, ჩავცემე, გამოვცეხე და მიცროიდენ გამსარჯელოსაც მივცემო.

— კეთილი და პატროსანი, აქ ვიქნებით და ყველაფერს ვნახავთ.

ბინაში მივდივით თუ არა, მე მაშინვე ქოხში მივტრის თავი, რომ ძალღმობს არ დავგვლიჯე.

მე რომელ ქოხშიაც ძალღმობის შიშით ჩამეკეტს—ნამდვილად ზღაპრული ღვეების სადგომსა ჰგავდა: მიწის კედლები და იატაკი ათისნაირად იყო ათხრილი და აბურღებულნი ხაზებით, ორმოვით. ჭერი ერთხელ ცულგავარული ხიდივით, ლატენებოდა და ფიხებით თავარგინელი ჰქონდა. ვეება მუგუზღებით აბღლიღებულ ცეცხლზე ჰეობი შიშინებდა, წწელით დაკიდებული. ყველაფერი ამას თვალს რომ გადავავლე, ფიქრები ამერია, სიხარულის ის მიცრო შეუქი, რომელიც გზაზე თან მომყვებოდა, სადაღაც გაქპრა.

აქ საღ მოვიდი!—ფიქრობდი,—ან ეს მოზურისთავიანი ძალღმობი შეშეპენი, ან ეს დღეისტოლა კაცები გამსრესებენ-მეთქი...

მიუხედავად ამგვარი განწყობილებისა, ცნობისმოყვარეობა მაინც არ მასვენებდა—ყველაფერს თვალთა ვეპობდი, რაც ჩემს ირგვლივ ხდებოდა. გარეთ გამოსვლაც კი გავებედი. თუმცა კარებთან ისე მოხერხებულად ავიტეხე, რომ საფრთხის მოახლოებისას თავისთავის აღვიღად მეშველა.

ცხვარ-ცხენმა და სხვა მსხვილფეხა საქონელმა აქრულბული ნაკადივით ოთხივე მხრიდან დაიწყა დენა ბინისაკენ. ყველა ნაკადი გარკვეული მიმართულებით მიდიოდა და საკუთარ სადგომში გუზღებოდა, იქედებოდა და მორიგეობით ტრიალებდა. მწყეხმის სმაური, საქონლის ღრიანცელი თანდათან მიწედა, ბოლოს ისეთი სიწყინარე ჩამოვარდა, ბუხის გაფრენის გაიჭებდი. დღის შუქიც შეუშინებლად მიდიდა. ბინლი ჩამოწვა, ჯერ წაბლისფერი, შემდეგ ნაცრისფერი, და ბოლოს კუბრებით გაშავდა.

იმ ჩემ თაგმსაფარ ქოხში უკვე მწყეხმებმა დაიწყეს შემოსლა. თითო იმეღა ვაგაკი შემოერყევა, კარებში, რომ ზღურბლზე გადმობობტებისას ორად იქცეებოდა.

— აქა მშვიდობა!
— ჩემი მოსვლა და თქვენი დახვედრა!

— სიციფე აქაურობის!

გაისმის ზედზედ სალაში. ყველა თავისებურად ილოცება. შემოიღან და შუცეცხლის ირგვლივ ლაღვებიან: ზოგი კუნძენ, ზოგი ცულით გაწოვნილ სამუხაზე, ზოგიც პირდაპირ მიწაზე ჯდება ფეხბორთსმით.

რამდენიმე ხანში მთელი ქოხი გაიქედა ბოხობა ქულებით, აბღლიანი ხანჯლებით, გუზღებისა და თასმების სუნით, ოხუნჯობით, ხარბარით...

ჩემი თავი ზღაპრის მეგონა, მიყუბული ვიჯექი კუთხეში და სულს ძლივს ვითქვამდი. ზოგი ისე შემოვიდა, რომ ხედავ კი შემეძინა!

— რომელი იქნება ამითან ამეღა ბინის პატრონი-მეთქი, ფიქრობ, თან სათითაოდ ვაქირდები მათ, ცედობლობ გამოვიციო, გავარჩიო გარეგნობით, ქცევით, და არ გამოდის. ვატყობ ისინი ყველა თანაბარნი არიან აქ, ისე იქცევიან და ლაღობენ ერთიმეორესთან.

სულ ბოლოს მია შიოლა შემოვიდა ჭრაქით ხელში. შეშინებდა თუ არა, მაშინვე იმ კრების წინაშე წარმადგინა:

— გაიციანთ, ბიჭებო, ეს მწყეჩრიტა! ესეც ჩვენი სტუმარია, დღეს ვირთი ჩამოვიდა სოფელ თამლიდან ტაროსთან ერთად,—ანინება ჩემს თანაგზავრზე, რომელიც იქვე შუა ცეცხლის თავში იჯდა საპატოი ადგილზე.

— სტუმარი ღვთისა!
— კეთილი იყოს!

— დაუთმე სტუმარს ადგილი!

დაიძრა ჩემკენ შემაბილები. ზოგმა ხელი ჩამომართვა, ვინც ახლოს იყო, ზოგმა კაფია გადმომივლო, ზოგმა სახუმარო მომახალა. ჩამისეეს შუაში და ნუგეში მოთხრეს... მე იმ წუთში იმითმა შექმა უფრო გამათბო, ვიდრე ცეცხლმა, რომელიც იქვე ჰერსა სწვდებოდა.

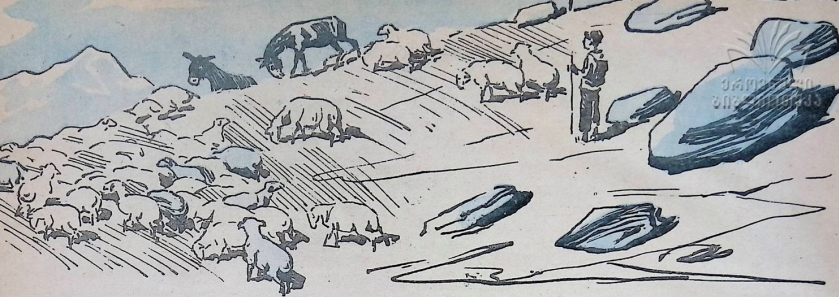
სანამ ვახშამს შეუდგებოდნენ, ახაურდა ჩონგური, სალაშური, მალე ამას თქმულებით მოჰყვა და ამასობაში დღეების სუფრაც გაიშალა.

— აი, ეს საობლო ჯამია,—გადმოგაძია შიოლამ ორთქლის კორიანტელში გახვეული რაღაც ხის ვეგმა, ნუერივით მრგვალი ჭურჭელი. ხელში ძლივს დავიმბარე— წწინთა და ხორცილი იყო სასვე.

— რას ნიშნავს დღეს რომ ხელშინი აქ არა ტრიალებს! შიოლამ ასეთი უხვი სუფრა გავვიშალა!—ინუმრა ერთი.

მე იმ ხუმრობიდან ორი რამ გავიგე: ერთი ის, რომ ხაზინი კეთილი კაცი არ უნდა ყოფილიყო, და მეორეც ის, რომ იმეღად სხვაგან იყო წასული.

ვახშამი არც ისე დიდხანს გაგრძელებული, მალე ყველანი დასაძინებლად გაიკრებნენ. მე მია შიოლამ წამიყვანა საღლაც ფარდულში. ხელში ერთი ძველი

მომიღებს ერთი გამზნარი გულა, ერთი ბოლოკაიანი საბჯენი ჯოხი, ასამდე კოკლი თხა-ცხვარი და რამდენიმე ვირი ჩამაბარეს.

წამოსასხამი ნაბადი მომაჩენა, საწოლ ადგილზე მიმი-
თითა და ძილი ნებისა მისურვა.

კოვლი ფარა

ჩემს სიოცხლებში პირველად მაშინ მომიხდა ისეთ
პირობებში ღამისთევა. ყოველ მხრიდან რალაკები მჩხვლე-
ტდა, განსაკუთრებით ხის ნაჭერი მტკენდა თავს. მიუ-
ხედავად ამისა, ისე ღრმად ჩამძინა, რომ დილით ვი-
რის ყვირილმა ძლიეს გამომაღვიძა.

დაძინებისას იქ იმდენი არაფერი შემიმჩნევია და
ახლა, წამოვიხედე თუ არა, გაოცებული დავრჩი: ჩემს
უკან ერთ მხარეზე ვირები ფრუტუნებენ, მეორე მხარეზე
ცხენები, წინიდან ცხვრები მოჩანან... თანაც სხვადასხვა
მხრიდან სხვადასხვა ჯიშის „სურნელი“ მოდის, ერთი-
მეორეში ირევა და აბეზარი მუშღვივით ცხვირში მილი-
ტინებს.

მგონი იმ დილით ყველას მე დეაესწარი ადგომა.
მაშინვე გავიღე იქვე ნაკაღულთან და პირზე წყალი
ვისხურე. ფრთხილად ვიყავი—საიდანმე ნავაზი არ მე-
ცეს-მეთქი.

კოტა ხანიც და, დაიწყო ბინის ჩვეულებრივი ხმა-
ური: ისევე დამუილი, ბღაილი, ენაილი, ურიცხვი შემა-
ხილები, რაც მხოლოდ საქონლის საძოვრებზე გასვლის
შემდეგ მიწყდა.

მეც მაშინვე დამიძახეს და მიმოყვანეს ცხვარ-ბინის
პატრონთან. კარგად რომ აშხედ-დაშხედა, მომიასლოდა
და თქვა:

— ამ ქინკას ჩვენ ჯერ აღსარება უნდა ვათქმევინოთ
და მერე ფიცკი.

ჩემი ახალი პატრონი გატუსუსული მუგუხალივით არ-
ვია ჩემ წინ და ამრეზილი შემომყურებს. იქვე დგანან
ძია შილა და ის ჩემი თანამგზავრი. ჩუმად ეცინებათ,
იმათ უშვე იციან, რაც ხდება ჩემს თავზე...

— აბა, გამოშალე მარჯვენა ხელი!—გაისმა ბრძანება
და მეც გამოვშალე.

— ახლა მარცხენა!—გამეორდა იგივე მჭისე სხა.
მარცხენაც გამოვშალე.

— გაიხსენე რაც ცული ჩავიდენია და მითხარ ამ
ხალხის წინაშე.

— ცული არაფერი ჩამიდენია...

— არც მოგაბარავს?

— არა!

— იცოდე, ტუყილი არ გაბედო, თორემ მაგ შუბ-
ლზე და ხელისგულზე ყველაფერი ამოვიკითხავ.

ვღგავარ გაფთრებულს, გაწვდილი ხელები ჩამო-
ვარდნაზე მაქვს და ეკანკალემ.

— ახლა ფიცკი!—წამოძახა მცირე ღუმულის შემდეგ
და უფრო აფფორიაქდი. ევრაუტის თქმა ვერ მოვახს-
რბე.

— ეყოფა, ბეშეს ფერი აღარა აქვს!— წამომეშველა
ბეშე ძია შილა.

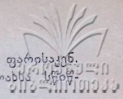
ისიკი თითქოს მორბილდა, ფიცკი აღარ მათქმევინა,
მაგრამ სხვა ბევრი რამ მოასწრო, მის ხმაში უფრო მე-
ტი მუქარა იგრძნობოდა, ვიდრე დარიგება.

ბოლოს, როგორც იქნა, დამთავრდა ეს ჩემი წამება,
მაშინვე მომიხვდა ერთი გამზნარი გულა, ნახევრადლა-
გლეჯილი თექისძველა, ერთიც ბოლოკაიანი საბჯენი
ჯოხი, ჩამაბარეს ასამდე კოკლი თხა-ცხვარი, რამდენიმე
ვირი, და გამოვუღდექი იმათ უკან.

— ნუ გეფიქრება! შენი კოკლი ფარა ბინიდან შორს
ვერ წავა, დიდი ზრუნეა არ დაგქირდება!—გამამხნევა
ძია შილადა, თანაც მცირე მანძილზე გამაცილა, საბა-
ლახო ადგილზე მიჩვენა.

მარტო დავრჩი თუ არა, ცრემლი წამსკდა. ვიყავი
კარგა ხანს ასე გოგონებულს. ბოლოს დაეწყნარდი და
დავიწყე ხეტილი. ხეც-ხეც, ფერდობებზე, ქვა-ლოდებს
შორის, სადაც ბევრ რამეს წაეწყდი ისეთს, რასაც
სხვა დროს არ შეეხვედრივარ.

აღმა-დაღმა სიარული რომ მომგებრდა, მერე ჩემს
სამწყემოს მოფურბუნდი, ყველა კოკლ თხასა და ცხვარს
სათითაოდ ჩამოუფარე, მათი საკუთარი სახელების გამო-

ნახავს შევდღეობი, ასი სახელის ამორჩევა მგონი არც ისე ადვილია, მაგრამ მე საქმის გასამართლებლად ხერხს მიემართებ: ენათლადეი იმის მიხედვით, თუ რომელს რა დამახასიათებელი ნიშანი ჰქონდა სხეულზე, ან რა თვისებისა იყო: ერთს დავარქვებ ჭოჩორა, მეორეს — ზანგულა, მესამეს — კუპრია, მეოთხეს — სარგველა, ყველაზე ნივსი თხა მგლის საკუთრად გამოვცხადებ და ყველაზე მინიჯს ჩენი ხაზინის საეღო მივატყობ.

• • •

გადიოდა დღეები. ერთა დღეს ჩემი კოკლი ფარა ნაკადულის პირას ლერწმინაში დაეყარა. მე ამით საშუალება მომიცა და ბინაში ავირბინე ძა შიოლასთან. ის საერთო ჭამის ტრიალებდა. შუა ცეცხლი ენთო და ზედ ძეგები ღვდა.

— პატარა მწყემსს ვახლავართ! — გამიცინა მან ტკბილად და ცეცხლზე მიმითითა. ზოგ ნაკვერცხლებში სამი თანაბარი პატარა ქვა შეფენინე, სამივე ალისფერად იყო გავარჯერებული.

— განოყარე გარეთ, სანამ დასკდება, ძა შიოლ, — მივაძახე და თანაც გოხს წამოვავლე ხელო.

— არ გახედო, ბალო! ეგ ქვები ჩემი უფროსის თილისმია, — მიმასუხა ოდნავ გაუცხებით და, შებრ ველარა ფერი მოვასწარი, იმავე წამს ისიც შემოვიდა ნივით საეც ფილით ხელში.

ძია შიოლამ მაშინვე მანიშნა — გარეთ გადიო.

მე, რა თქმა უნდა, სწრაფად შევასრულე მისი ბრძანება, ოღონდ ქოხს კი არ გავშორდი — მიწოდდა გამეგო რა მოხდებოდა. ამ განზრახვის ფარულად შესრულება დია კარებიდან შეუძლებელი აღმოჩნდა. მაშინ, სახურავზე ავცოცდი ფრთხილად, მოვინახე ერთი მოზრდილი ხერგელი და იქიდან პირდაპირ ბინის უფროსსა და მის გავარჯერებულ ქვებს მივაბეჯინე თვალს.

ვატყობ თილისმის შესრულება უკვე იწყება: კარადიდან ერთი ხის ჯამი გაღმობილი, ფილიდან ნიორი შიგ მოაპირქევა, ზედ ცივი წყალი დაასხა, მაროი დააყარა და ათქვიფა. შემდეგ პურის რამდენიმე ნატეხი ჩააგდო. ცეცხლიდან ის ქვები სათითაოდ გამოიღო და ისინიც ზოგ მიუძახა.

შეცრად ჯამის თავზე ორთქლის კორიანტებს დატრიალდა. თილისმის ოსტატმა კვამლს გიყვიეთ შეხედა და დაიწყო ბუტბუტი... ხერგულს, საიდანაც ვიყურებოდი, ახლა თვალის მაგიერ ყური მივუშარჯე და შემდეგი გავიგონე:

— ასე დაიწვიტოს ჩემ ცხვარ-ბინაზე ავადმოპყრობილი თვლი! ასე დაიდალოს მგლისა, აფთრისა და გველის შხამინი კბილი!... — ამის რალაც სხვა სიტყვები მიაყოლა, რომელიც მე ვერ გავიგე. დასასრულს დადალულ ნიორ-წყალში პური ჩაუმბატა და ისე გემრიელად შექექა, გვგონება ქვეყანაზე ამაზე უკეთესი საქმელი არ არსებობს.

იმავე წუთში ქვეყანაგვივით მოგყვნი სახურავს, რომ

არავის შევეინინე, და გაუქანდი ჩემი კოკლი ფარისაკენ. ისინი უკვე წამოიღლილყვენენ და მწვანე ბალოსს მივხედავნილიყენი.

გ ა მ რ ო ვ ი ლ ი ლ უ ქ მ ა

ცხვრის დაბინავების შემდეგ, ძია შიოლამ გამიმართო და მითარა:

— ხომ არ გიყურებია საიდანმე იმ სისულელისათვის, დღეს ქოხნი რომ მოხდა?

კი-მეთქი, — გამოვუტყედი და ეუბამე, თუ როგორ ავცოცდი სახურავზე. ზოგიერთი სიტყვაც გავისხენე იმ ზელოციდან. ამაზე ძია შიოლამ ბევრი იცინა და ბოლოს დასძინა:

— უცნაური კაცია, ასე ამბობს: დადალული ნიორი ავ თვალსაც მაწორებს და ჯანმრთელობასაც მინარჩუნებსო. თეში ერთხელ სხადის ამ საქმეს სხეების შეუმჩნეველად. ზოგჯერ მე ვესწრები ძალაუენებურად, რადგან სულ ბინაში ვტრიალებ, და ყოველთვის თვალს ვაწვრიდებ. დღეს ვგრძნობდი, თითქოს შენ საიდანღაც ზვერაგედი და ვწინობდი, არ შენიშნოს თორემ ვაცოდებდამეთქი. უფრთხილი, სხვა დროს არ შეგნიშნოს!

გადავდგი კოდვ რამდენიმე ნახიჯი და ვაპირნდა პატარა ლეირი ლეცი.

მე მალღობა გადაეუხადე, მთელი ზოლის ასეთი მზრუნველობისათვის და, როცა ვაგვორდი, გუნებაში ვლოცადე. ეს მალღობა მან უფლად დაიმსახურა. ის რომ იმ ბინაში არ ყოფილიყო, არ ვიცი რა გამაძლბობინებდა. პირველი მეგობრობა მთელი ზოლამ გამიწია. მისი სიკეთე მით უფრო ნათლად მეხატებოდა, რომ ახლა ყოველ დღეს ჩემთვის ახალი ტერიტი და საზრუნავი მოპოვნადა.

ერთ დღეს მე და მთელი ზოლა ლერწმან კალაში მარტონი ვიყავით, საუბრის დროს თავზე ხელი ვადა-მისვამ და თან დაეყარა:

— გია, ბიჭო, შენ არ იცი ამ ლერწმანმა როგორი სიმღერა იციან? ანა ერთი სალამური ვაძლავალე, ჩაპებ და, თუ ვერაფერს გახდის, მეზე მე ვაძლავალე.

სალამური გამოწვეულ ცვლილებას სულ მალე სხვა ცვლილებაც მოჰყვა—ჩემს პირად ქონებას ერთი პატარა სულდგმული მიემატა. აი, როგორ მოხდა ის:

ნოემბრის უკანასკნელ დღეს პირველი თველი მოვიდა. დილით სიცოცხის გამო ჩემი ფარა გვიან ვაგვალე საბალახოდ. თავიდანვე ბინის აღმოსავლეთით ყაზებს* მივმუხარევი, რადგან იქ ხეებზე და ფერდობებზე ბალახი ნაკლებად იყო თოვლით დაფარული, ვიდრე ქალღმერთი და ქინდობა.

ერთგან ცხვარი ფერდობს შევიყვინა. მეც თანვე მივყავი. სულ ცოტა მანძილის ვაგლის შემდეგ წამუტუნით მოხმენს, თანაც ფარის წინა ნაპირი შეფრთხავდა ხევის-დინადერი უყრება. წინ ბუჩქები შეფარობდა, იქიდან ვერაფერი შეგინებნი. ვადავადე კიდე რამდენიმე ნაბიჯი და გამოინდა პატარა თეთრი ლეკვა—თავქვე ჩემკენ მოაბიჯებდა, თოვლში ისარულე უქიზდა, ზოგჯერ ნაპირ-ქიზი მოელობდა და ძლივს ამოდიოდა.

შორიხლო ვაგჩერდი—აბა რას იზახს-მეთქი. ის მიინც მოდიოდა, მოლოდინადა, მოგორავდა. მოვიდა ვაქირეებით და წინ გამიჩერდა. წამუტუნეს მოშობდა. ახალახელით თვალებიდან ცრემლები ჩამოსდიოდა, კანკალებდა.

— საცოდავო, დედა არა გყავს, ობოლი ხარ?—მო-მეფერე გულის ტკენით. ავიყვანე, უბუნში ჩავისვი და მიველი დღე ისე ვატარე.

სახელად იქვე „ყაშა“ დავარქვი, რადგან ყაშებში ვიპოვე. საღამოთი ბინაში მივიყვანე—რა იქნება ამდენ ძალღობს ეს ერთიცი მიემატოს ჩემს სახელზე, ვინ იცის როგორი გამოდგეს-მეთქი. რძით ვაგაძელე, ჩემი ფარის სადგომის ერთი კუნძულში ცალკე დავაბინავე. დილათაც ისევე რძე დავუღები, კარგნი დავხებურე და ვაღვტოვე.

ერთი თვე ისე შევიინახე, მთელი ზოლის მეტს არავის გაუგია. ვახარად, მუხუნი დავურტყა და დამშვენდა-ქროთხელ, როცა ის ავიდა ბინაში იყო, ყაშას ფარ-ხიდან გამოპრობა მოეხერხებოდა და იქვე ქოხის კარზე ძაღლებისათვის გამზადებულ სალფავას მისდგამოდა. ბინის პატრონს რომ დენახა და ვაგვო ვისი ძალღობი

იყო, შავი მუგუზალივით აღლუბებულიყო: როგორ ვაგე-და მაგ ლაწირაკმა ფარულად აძხელა ლეკვის ვახარა, მე ხომ ვაგვართხილით, ჩემს უკითხავად ლეკვი ვახარ შეარჩინათ, ძაღლები ისევ ბევრი ვაგვყავს.

ჯერ თურმე ხანჯალით აქუწვა მოუნდობა, მაგრამ ძალის სისხლსა მოვირდი და მერე ხევენი გადაისროლა. იმ საღამოს მოუთმუნდა ველოდი ვაშასთან შეხვედრას. ცხვარი დავაბინე თუ არა, მივაღებე მის საღვამოს. რა საზინებდა ვიგრტენი, ის რომ არ დამხვდა. შიში და იმედო ერთად აირია. ხელდახელ იქაურობა ვადავხრბოდა და კვალს რომ ვერ მივაგვიინ, ახლა ქოხისაკენ ვაგვქინდი, იქ, მთელი ზოლის ძებნაში, მოულოდნელად იმ დღეკაც წაგაწყდა ვაგვო ვერც კი მოვასწარი, ისე წაგაყვად მტკაც უფრო ხელა, მუს თვალებით ჩამხვდა და შემიტია. ეტყობა, მთელი ზოლამ მალე ვაგვო ჩემი ვა-საქირი, იმავე წუთში მივარდა და ქირის ბრწყალვები-დან მიხსნა.

— ხომ გეუბნებოდი არ ვინდა, ვაგამწარებენ-მეთქი!—მიყვავებ, მანუგაშებს და თან ჩემოდ იმუტება, ოხსხსას აყრის იმ აწყიას:—ეგ ნამდვილი ჯადო, ეგა! თავის ამდენ სიმდიდრეში სხვისი საკუთრება რომ შე-ერითოს, ვერ იტანს, „ყისსითი ვამბობუნდებოა“, რამდენ-ჯერ წამოუგინატალვებია. ვნახოთ როდემდ შერჩება ეს ყაშაბიყა*.

ამის შემდეგ მთელი ზოლამ პირდაპირ ჩემს საწოლში წამიყვანა, დავაბინავა და თან მიჩია:

— თუ ის ლეკვი ცოცხალი აღმოჩნდა, საჯობა თა-ვიდან მოიშორო, ვიდრე ამდენი უსიამოვნება მიილო მისგან.

— არა, მთელი ზოლა, მაშინ სულ წავალთ აქედან მე და ყაშა!—მივაყოლე ცრემლები და უფრო ერთად. ამ პასუხზე ერთი კი შემომხედა ჩემმა მეფარეგმა და მა-შინვე შეეცალა ტონი: ტკბილად მანუგაშა, დამარეგა და წავიდა.

აი, თურმე საღ მომიყვანა ჩემმა აყლაყულა ნათესა-ვმა!—ვეყვარი, ვეფიკობ და თან კრულვას ვუთვლი სიკეთისათვის.

მთავრე ამოვიდა და იმავე წუთს ყაშას საძებნელად ვამოვიინდი. დავდვიარე ფრთხილად, მემინია სხვა ძაღლე-ბი არ ამიყვანდნენ.

კარგა ხანი ვაგვალე, ყაშას ძებნაში, მთავრემ შუა ცაზე შემოიმაღლა და მე მიინც იქვე ვტრიალვებ, ერთი და იგივე ადგილს რამდენჯერმე ვისინჯავ, ბოლოს, რო-გორც იქნა მივაგვინე—შამბებში იყო უძრავად გულაღმა ჩაქედილი. ჩემი მისვლა იგრძნო თუ არა, საცოდავად აწყმუტუნდა. ფრთხილად ამოვართიე. ვაგისინჯე, მოტ-ხილი არაფერი აღმოაჩნდა, ოღონდ ჩემზე უარესად იყო აბზეგვილი.

ვათენებამდე მშენებარად ვამოიინია; მობრუნდა. ჩემი ვახშმის ნარჩენები გემრიელად ვადასინსლა. დილით ისე ვაგვაპარე ბინიდან, არავის შეუნიინწავა.

სხვა დროსაც ასე ვაგვადა ვადამალულად, მულამ თან

* ყაშები—ტყე-ბუჩქიანი ფერდობები

ეპატარები, უმეტესად ხელითა და კალთით დამყავდა, სანამ სწრაფ სიარულს შეძლებდა. სხვის დამადლებულ ლუქმას შუაზე ვიყოფდით.

ალბათ ასეთი ლუქმა მისთვის ნოყიერი გამოდგა, ძლიერ სწრაფად გაიზარდა, კბილები დიდი და ბასრი გაუხდა, თანაც ვაივდა. სხვას არავის ეკარებოდა, უღრენდა ყველას.

იმისმა ზავიმა მეც ლონე შემმატა, მარტო აღარა ვგრძნობდი თავს. თანაც ისეთი ალლო და საკონლის სიყვარული გამოიჩინა, რომ მეც ფარას არასოდეს შორდებოდა. რასაც ჩავაბარებდი, მოუწყებოდა გვერდზე და ახლოს არავის მიაკარებდა.

* * *

ჯერ წლისაც არ იყო, ნადირობაში რომ დაიგეზა. პირველ ხანებში ამ მიზნით თითქმის ყოველ დღე ვწრთვინდი: დავიპერდი ვეება მწვანე კალას და გავფურთხენდი ცხვირწინ, გადავუტტუნებდი ბაყაყს, დავუგორებდი კუს... ამ ვარჯიშმა თავისი შედეგი გამოიღო. მისის შუა რიცხვებში დილით ჩვენი ბინიდან ერთ გეზზე ხუთი ფარა ვაივდა; სამოვარზე რომ ვაიშალა, უზარა მზარის ველი ბროლივით გადათეთრდა. მე ჩემი კოკლი ფარაც იმ მიმართულებით გაქვქვე.

უცებ ატყდა ერთი ალიაქოთი: სტეენა, კვიცილი, ძაღლებს გნისას, მაშინვე ვიფიქრე—კურდღელი წამოაგდეს-მეთქი.

საკოდავი! მართლაც ის იყო,—მიფრინავდა. ექვსი საცობი ფეხდაფეხ მისდევდა. საითაც გაქანდა, ყველგან ცხვრის ფარები, ძაღლები და ჰაერში აწვდილი კომბლები დახვდა. დაიბნა, გზა ველარ გაავნო, ბოლოს ჩემი ფარისაკენ წამოვიდა, აქედანაც მე მივაკვირე. ყაშამ რამდენიმე მოხერხებული ნახტომით უყვლა და ერთი თვალის გახელაზე პირი სტაცა.

ეს იყო ყაშას პირველი გამარჯვება. ნანადირევი რომ მოიტანა და შევაქე, უნდა გენახათ რა დღეში ჩავარდა, როგორი თვალეზით შემომყურებდა და ჩეთამაშებოდა.

იმ დღიდან მოვიღებულ კურდღელზე ისე დაიგეზა, რომ ხორცი მოწყენილი მქონდა. როგორც შემდეგ ვაივდი, ყაშას ამეზი თურმე მწყემსებმა იმ დღიდანვე ჩააწვეთეს ბინის პატრონს ყურში. ერთხელაც ძია შიოლამ მომიტანა აშვაი:

— შენი ნავაზი ძაღლების სალაფავზე რამდენჯერმე ნახა ჩვენმა უფროსმა. ხმა არ გასცა, ალბათ თვალში მოუვლიდა ძაღლი.

ეს რომ გავიგე, ახლა იმისი შემეშინდა, ვაი თუ იმ ავტულამ ჩამოზიცილოს და სხვა ფარას გააყოლოს-მეთქი. მაგრამ ეს არც ისე ადვილი იყო, რადგან ყაშა მწყემსებიდან ძია შიოლას მეტს არავის ეკარებოდა, თანაც რაც დრო გადიოდა, ზავით უფრო ემატებოდა. უკვე მეორე წლის ზამთარი იწყებოდა და იმხელა გახდა, რომ ბინის ძაღლებს ყველას სჯაბნიდა. ერთი თვის შემდეგ საკმაოდ დიდი თოვლი მოვიდა. თოვლს მოჰყვა საშინელი ქარიშ-

ვეებერთელა მგელი გდია სხსხლის ტაშა, უმღამოლადრული.

ხლიანი ღამე, ისეთი, რომ ძაღლებსაც კი თბილი საფარი მოაქებინა.

სიტეის გამო ცხვარი ადრე დაებინავით. დილით

ადრე ჩემი ფარების უკანა მხრიდან მწყემსების ჩოჩქო-ლი შემომესმა, რალაცას ლაპარაკობდნენ, გაცხარებით დავობდნენ, იცინოდნენ. დანაც მწყემსი გაგზავნეს ქვა-წვისა დასასხებლად.

ახლა კი გამკრა გულში—ალბათ რალაცა მოხდა-მეთქი—და ვარტე გამოვვარდი.

— აი, ნამდვილი წუხანდელი ფალავანი!—მომხალა ერთმა მწყემსმა და თანვე სიცილ-ხარხარი ატყდა.—მო-ლი, რას უღვებო, ეშვები მოაძრე სანამ ვაცივდებოდეს!—დაშობატა მეორემ.

მე დავიბენი, მათი ოხუნჯობიდან ვერაფერს მივხვდი, სანამ ყაზა არ გამოჩნდა მთლად დასისხლიანებული და ტალახით მოსვრილი. იმხელა ნაკბილარები ეჩნეოდა, ოთხი ჯღებოდა შიგ, ორგანაც ტუჩი ჰქონდა ვახეული.

ახლა კი მივედი იქ, სადაც მწყემსები შერგოვილიყვნენ და რასა ვხედავ: ვეებერთელა მგელი გლია სისხლის ტბაში, ყველაგამოდარული, ენაგამოვადებული...

იქვე ფარებია კარგა დიდ ადგილზე გამოთხრილი. მიწაყრილის ქვეშ დაწყობილ ლატებსა და წნესს შუა ცხვარი მოჩანს. შიგნიდან სითბოს კორიანტელი კვამლივით გამოდის.

ბინის პატრონი გამოჩნდა. მწყემსებმა ხმამალლი ლაპარაკი შეწყვიტეს, აქეთ-იქით გაიშლნენ.

მან მგლისა და გამოხრეული ფარების გასინჯვის შემდეგ ყაზს შეხედა და ბრძანება გასცა:

— ახლავე ყველა ძაღლი აქ მომიყვანეთ და, თუ ამ მგლის დახარბებაში არც ერთს მონაწილეობა არ მიუღია; საითთაოდ უნდა გვეცლიტო!

— ფრადი საეჭვო!—მუგუთა ვილაცამ იმხვე წუთს და მუგუზალივით გაშავებული ყუნქა ბოტაშვლი უფრო აირია.

ასტეგის მწყემსებმა ყვირილი, ძაღლების გამოძახება:

- ყანა!
- ყოჩანა!
- ბროლი!
- ხუნწა!
- ჯავრია, აქ, აქ!..

და ასე, ოცამდე სახელის სხენებაზე ნავაზების მთელი ჯოგი მოგროვდა მკვდარი მგლის გარშემო.

მხოლოდ ერთი მათგანი იყო ყაზასავით დასისხლიანებული. ეტყობოდა, იმ ბრძაში მოუტრიახა მგელს კისერი, დანარჩენი ძაღლები მერულა გამოიმკვარელიყვნენ საწოლიდან. ერთსაც არ ეჩნეოდა ბეწვი აშლილი და შელახული.

ბოტაშვლმა ცოფიანივით ფურთოხებას უშატა, აპრი-ალეგუბო ხანჯლით დადევენა უდანაშაულო ნავაზებს. ორიოდვე ყაზასაც გადაუქნია ბოლოს მეც შემეჩება და ხრიწიანი ხმით ჩამომხახვლა:

- ბაყუსი წიწილა! შენ რალას შამამცქერი აქა?!
- სიკეთის მაგეირია!—ჩაიწურულა ვილაცამ მწყემსებში.

და მაშინვე წავიდ-წაამოვიდნენ. მხოლოდ ძია შიოლა დარჩა ჩემთან და ისევ თავისებურად მრავალი ნუგეში მითხრა...

(გ ა გ რ ძ ე ლ ბ ა შ ე მ დ ე ე წ ო მ ე რ შ ი)

სადაში

„ქართველ ბავშვებს სიყვარულით სავსე საღამი, ინგლისელ გოგონებსაგან. ვიხედოვნებთ, რომ ჩვენ მშვიდობიანად და მეგობრულად ვიცხოვრობთ.“

ათ-ათი წლის მავარინი და ტონი ლიბები.

24 ნოემბერი, 1957 წელი“.

ასეთი წერილი გამოატანეს ქართველ ბავშვებთან ინგლისელმა გოგონებმა ქალაქ ნორტფოლდში. მაგრამ, ვიდრე ამ გოგონებზე გესაუბრებოდეთ, მინდა ინგლისში ჩვენი ყოფნის შესახებ გაამბოთ.

ინგლის-საბჭოთა კავშირის მეგობრობის საწოგადობის ერთთვიურთან დაკავშირებით, მოსკოველ, ლენინ-გრაფელ და ტაშკენტელ მსახიობებთან ერთად ინგლისში ჩვენი ტრიოც იქნა მიწვეული.

პირველი კონცერტები ლონდონის საუკეთესო საკონცერტო დარბაზში — „როიალ-ფესტივალ-ჰოლში“ გაემართეთ. ინგლისელმა მკურნალებმა მქუხარე ტანითა და ყვავილების თაიგულებით დაგვაჩილოდეს. კონცერტის დამთავრების შემდეგ კი, თეატრის შესასვლელთან, უამრავი ახალგაზრდა გვიცდიდა და ავტოგრაფებს გვთხოვდა.

ლონდონში ბევრი რამ საინტერესო ვნახეთ. აი, ულამაზესი ქუჩა პიკადილი, ინგლისის დედოფლის სასახლე, რომელსაც თავისებურ ფორმაში გამოწყობილი გვარდნილები სდარაჯობენ; ანდა ცნობილი ჰაიდ-პარკი, სადაც ლონდონელები ყოველ კვირაობით მიდიან დასასვენებლად. ამ პარკში ჩვენი ყურადღება მიიქცია „სიკიერს კორნერმა“ ანუ „ორატორთა კუთხემ“. ეს კუთხე მუდამ უცნაურ სანახობას წარმოადგენს. სკამებზე, კაიფერებზე, ამაღლებულ ადგილებზე ორატორები დგანან და ხმამალლა ქადაგებენ. ვის არ შეხვდებით ამ ორატორთა

შორის: მღვდელს, კონსერვატორს, ფილოსოფოსს. ზოგორატორს მსმენლები საკმაოდ მყავს, ზოგს ცოტა, ზოგი კი მარტოდმარტო დგას და ქადაგებს, რომ ეგებ „მსხვერპლად“ ვინმე ცნობისმოყვარე მსმენელი ჩაიადოს ხელში.

საბჭოთა მსახიობებმა გვირგვინებით შევაპიეთ ლონდონში, ჰაიგეტის სასაფლაოზე, კარლ მარქსის სამარე.

ლონდონში ვინახულეთ ახალი ტიპის კინო—„სინერმა“. აჰ, ჩვეულებრივი ეკრანისაგან განსხვავებით, უზარმაზარი ეკრანი დგას. „სინერმაში“ ნანახი სურათი სინამდვილის სრულ შთაბეჭდილებას ტოვებს. მაგალითად, როცა ეკრანზე თვითმფრინავმა ალბების უმაღლეს მწვერვალზე გადართა, მაყურებლებს ისეთი შთაბეჭდილება დაეგრძა, თითქოს ჩვენც თვითმფრინავიდან დაეყურებდით ალბებს.

დიდი ინტერესით დავათვალიერებ ბრიტანეთის მუზეუმში. რა არ ვნახეთ იქ. აი, თუნდაც სირიის მეფის — მავზოლის ძეგლი. იგი მავზოლს გარდაცვალების შემდეგ აუგო დედოფალმა. სიტყვა „მავზოლეუმი“ც თურქე აქედან მომდინარეობს...

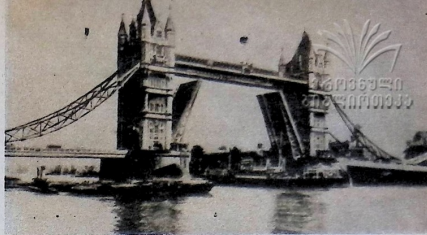
მუზეუმის ექსპონატებიდან ჩვენი ყურადღება მიიქცია როზეტის ქვაშ. ამ ქვზე შეენიერებმა პირველად ამოკითხეს იეროგლიფები...

გარდა ლონდონისა, კონცერტები გავმართეთ ინგლისისა და შოტლანდიის სხვა ქალაქებში: მანჩესტერში, ოლდემში, ლივერპულში, ნოტინგემში და სხვაგან.

ინგლისის უძველეს ქალაქ ჩესტერს ორი ათასი წლის ისტორია აქვს. ამ ქალაქში ჩვენი ყურადღება მიიქცია ორსართლიანმა ქუჩამ. ჩესტერში დღემდე პირვანდელი სახითაა შემონახული რომაელების მიერ აშენებული უძველესი მიწისკვეშა ქალაქი. მას ჩესტერიელები „ამფითიკარს“ უწოდებენ.

ვეყავით ინგლისის სამრეწველო ქალაქ მანჩესტერშიც. აქ მრავალი შესანიშნავი არქიტექტურული სტილით აშენებული სახლია, მაგრამ ქვანახშირის მჭვარტლისაგან ისეა გაშავებული შენობები, რომ მეტად უსიამოვნო შთაბეჭდილებას სტოვებს.

მანჩესტერის შემდეგ ქალაქ ნელსონში გავმართეთ. აქაც ჩვენს კონცერტებს უამრავი მაყურებელი ესწრებოდა. მოსწონდათ ჩვენი ქართული სიმღერები. ხშირად გვთხოვდნენ გვემღერა „სულთკო“. ნელსონის მერმა

ტაუერის ხიდი

ჩვენს პატოვსაცემად მანკეტი გამართა. მასპინძლებმა შეგვაცუბოინეს, რომ წინათ, ქალაქ ნელსონს თურქე პატარა მოსკოვი ეწოდებოდა. მათ ისიც აღნიშნეს, რომ აქ ქალაქში საბჭოთა მსახიობები პირველად ჩამოვიდნენ და მათი კონცერტები უღელდ ისტორიული მოვლენა იყო ქალაქ ნელსონისათვის.

ახლა კი, ჩემო მკითხველბო, მინდა იმ პატარა გოგონების შესახებ ვიამბოთ, რომლებმაც თქვენთან მეგობრობის ბარათი გამოგვაცანეს.

ქალაქ ნოტინგემში, ადგილობრივი უნივერსიტეტის ლექტორმა — კომუნისტმა სემ ლილიმ სახლში მიგვიწვია. ჩვენი ყურადღება პატარა ზანგმა გოგონამ — ტონიმ მიიპყრო. მას მეტად ცოცხალი და მიზიდავითი სახე ჰქონდა. აღმოჩნდა, რომ ტონი უღელდამაო ყოფილა. იგი სემ ლილიმ იშვალდა და თავის გოგონასთან — მავარინთან ერთად ზრდის. მავარინი და ტონი ტოლები არიან. ერთად იზრდებიან, ერთად სწავლობენ და თამაშობენ. ორივე გოგონას ბევრი რამ გაუგია ჩვენი საბჭოთა ქვეყნის შესახებ. ისინი სულ თავს დაგვტრიალებდნენ, ათასნაირი კითხვებით გავსებდნენ. ჩვენც ბევრი რამ ვუამბეთ თქვენს ბედნიერ ცხოვრებაზე, სწავლაზე, სკოლასა და აღმზრდელებზე. ტონიმ და მავარინმა თქვენთან, შორეულ ქართულ თანატოლებთან, გულთბილი სალამი დაგვავარეს და წირილთან ერთად თავიანთი ფოტოსურათებიც გამოგვაცანეს.

კ. მაკარიძე

ქვევით (მარცხნიდან მარჯვნივ): პარლამენტის ხედი მდინარე ტემზიდან და პიკადილის მოედანი.

თბილისში, ლენინის სახელობის სპორტდარბაზს გრძელყო, ორასმეტორიანი სახლი აქვს მიშენებული. შენობის ასევე გრძელი იაფიანი მწვანედ აქათათებულ ფეხბურთის მოედანს და მის ვარშემო ხრემით დაფარულ სარბენ ბილიკს დაჰყურებს.

ინოვაცია

დილის შვიდ საათზე ზარის ხმა ფეხზე აუყენებს ამ დიდი შენობის ბინადართ. კიბეებზე ჩარბიან თხოთმეთი—თუქვსმეთი წლის ტანმადლი ზეგები. ზოგს ვერც კი მოუსწრია კარგად გამოფხიზლება, თვალები ნახევრად დახუჭული აქვს, თმები—აწიწილი. პირის დასაბანად მიიჩქარაინ, თან პირსახოცები მიაქვთ, ზოგს წელზე შემოკრული, ზოგს —ხრებზე გადავლებული. უჰ!.. თავზე ივლებს ხელს ერთი თხახუტუტა ბიჭი და ძუნძულით, უკანვე არბის კიბეზე, ბავშვების თვალს ეს შეუმჩნე-

ველი არ რჩება. იცინიან, ცმუკაველი... გორელ ვერამ არბოლიშვილის პირსახოცის წამოღება დაღიწუბია. დრო კი ძალზე ცოტაა. 15 წუთში პირის ბანას უნდა მოაჩინენ. აქ მოსწრებაზე სპეცე, რადგან წინ ყველაზე „მძიმე“, არასახიამოგონი სპეცე აქვთ და ბევრი ცდილობს იქ, საწოლების დაღაგებისას გამოიყენოს დანახოგი დრო. ერთ ოთახში ოთხი საწოლი დგას, ოთხ ბიჭს ხეიოქი გადახლის სახეზე. „ეხ, ეს არ იყოლ დასალაგებელი და თუ გინდ სულ იატაკზე ვიძინებ“,—ოხრავს ჩხოროწყული გურამ ლემონჯავა, მაგრამ მისთვის ვის სცლია. თავისი გასაპირი აქვს ყველას. იქით, მეორე ოთახში უფრო მშვიდად არის საქმე. იქ ბათუმელი ნოდარ დიასამიძე ცხოვრობს. ბავშვებს ძალიან უყვირთ ხად და როგორ ისწავლა 15 წლის ბიჭმა „გოგოების“ საქმე. უცებ ალაგებს საწოლს, მერე ამხანაგებს ეხმარება—პირველ ხანებში ეს დასაშვებია.

შემდეგ დილის ვარჯიში იწყება. ეს ისეთი ვარჯიში არ არის, როგორსაც რადიოში ვისმენთ ყოველ დღილით. ბიჭები უკვე სპორტსმენე-

მომავალი

ბი არიან და ამიტომ დილის ვარჯიშში ბევრი რთული ელემენტია შეტანილი: ათავგვარი მოძრაობა, ხტომები.

ათი წუთის შემდეგ ყველა სასადილო ოთახშია—საუზმეზე, ამ საქმეში ყველა მარჯვეა, დახმარება არავის სჭირდება, თუმცა... აი, ერთი ველარ დელოდა ჩაის გაცივებს და პირდაპირ თეფშიად ხვრეკს, ხმაურით, ქშენით. მასთან აღმზრდელი-მასწავლებელი მიღის და არიგებს, რომ ჭამა უხმანოოდ, წყნარად უნდა, ისე, როგორც ამას ბევრი დანარჩენი აკეთებს.

გალილი როლანდ ვადელია ამირეწით დაჰყურებს კარაქს, აგონდება ღოში და სულგუნი, მაგრამ მან უკვე იცის, რომ იმ დიდ ენტავის, რომელსაც იგი მთელი დღის განმავლობაში ხარჯავს, აღდგენა უნდა, და ზანტად შეეკცევა თავის ულუფას.

საუზმის შემდეგ გაკეთილებს იმეორებენ, მაგრამ საოცარია, რომ სკოლაში არავინ ჩქარობს. მალე ცხრისნახევარია, ბავშვები კი ისევ ფეხებს ჩაპიკიკიკებენ. ბოლოს, აუღივებლად, დინჯად გამოდიან ქუჩაში და იქვე, ათიოდე მეტრის დაშორებით, ქუჩის მეორე მხარეზე მდებარე შენობაში შედიან. შესასვლელს აწერია: თბილისის 35-ე საშუალო სკოლა.

იწყება მეცადინეობა. 5—6 საათის განმავლობაში დამაბული შრომა: კითხვა, წერა, ხაზვა. ციფრები, ფორმულები და ისევე ციფრები.

ორ საათზე ყველა თავის სამყოფელს უბრუნდება. სადილობენ და

შემდეგ სამიდან ოთხ საათამდე სიჩუმე უფლება შენობას. ბავშვები ისვენებენ.

მერე კი ზარის ხმაზე ისევ ურამლო იკლებს იქაურობას. ვამობიან ეზოში და მწვრთნელები ხელმძღვანელობით ფეხბურთის მოედანზე, სახტომ ორმოგზე, სარბენ ბილიკებზე, ტანვარჯიშულ იარაღებზე იწყებ ორსაათიანი სწავრთნელი ვარჯიში უნდა ნახოთ, როგორი ხალისით ეკიდება თავის საქმეს თითოეული. ორ საათს ბურთს დასდევენ, დარბიან, მოძრაობენ და, რომ ნება მისცეთ, კიდევ ორ საათს ფეხს არ მოიცვლიან ეზოდან. მაგრამ რეჟიმი რეჟიმი და ექვს საათზე ყველა სამეცადინო ოთახს უბრუნდება.

ამაჟღერებენ გაკეთილებს. საღამო მათ განკარგულებაშია.

ათ საათზე ისევ სასადილოსაკენ, სავაზუმოდ მიემართებიან. მერე კი სრული მყუდროება უფლება იქაურობას. მთავრდება დღე. დღეფანში მხოლოდ მორიგე მასწავლებლის ფეხის ხმა ისმის.

ფანჯრებგაღებულ გროლ ოთახში კი ტკბილ მილს მისცემა ასი ბავშვი. მშვიდად სუნთქავს, ძალს იტრებს, იზრდება ჩვენი ქვეყნის მომავალი. ძილი ნებისა, მეგობრებო.

ჩვენ, თბილისის სპორტული სკოლა-ინტერნატის მხოლოდ ერთი დღის შესახებ მოგიყვით. ვერც თვითონ ბავშვების ცხოვრება ვაგაცანიო სრულად. აქ კი ახლა საქართველოს სხვადასხვა რაიონიდან ჩამოსული ასი გოგო-ბიჭი ცხოვრობს და სწავლობს. მათ თავს დასტრიალებს და მზრუნველობას არ აკლებს იცაღდე მწვრთნელი და აღმზარდელი მასწავლებელი, ისე რომ ბავშვები ვერც კი გაქნობენ ოჯახთან დაშორებას.

ეს დასაწყისია მხოლოდ. მომავალ სასწავლო წლიდან ინტერნატში მოსწავლეთა რაოდენობა სამახამდე გაიზარდება. კიდევ უფრო საინტერესო და მიმზიდველი გახდება ამ სკოლის ცხოვრება.

ზურაბ ლეჟაშვილი
ფოტო შ. ჩხეტიანისა

რ. კახიანი

რატომ ყვივის მამალი გათენებისას

ერთხელ მზე დაიღალა. ანდა რა გასაკვირია, აბა, სინჯუთ და ყოველ დღილით იმ სიმაღლეზე ადით! დაიღალა მზე და ლოგინიდან ადგომა აღარ ისურვა. მთელი ქვეყანა სიბნელემ და სასოწარკვეთილებამ მოიცვა.

რა ეჭნათო? — შეიკრიბნენ სათათბიროდ მიწაზე მცხოვრებნი: ადამიანები, ცხოველები, ფრინველები. იფიქრეს, იფიქრეს და გადაწყვიტეს: მზესთან შიკრიკი უნდა გაგზავნონ, მაგრამ ისეთი უნდა აირჩიონ, რომელიც მზეს დაიყოლიებს და ლოგინიდან წამოაყენებს. გადაწყვიტეს ასეთი შიკრიკი ფრინველთა შორის მოეძებნათ. მზემდე სხვა ვერავინ მიაღწევდა.—მისი სახ-

ლი ხომ შორეული ტყის. მადლი მთისა და უკანასკნელი ზღვის იმით იყო. შიკრიკად ფარშავანი აირჩიეს ძალიან ღამაზია.—მზე მოიბიძგა და უარს ვერ ეტყვისო.

მიფრინდა ფარშავანი მზესთან და გაღვიძება დაუწყო: ვინა ხარ? რა გინდაო?—კითხა მნათობს ისე, რომ თვალიც არ გაუხელია.

ფარშავანი ვარო.—უბასუხა მოწიწებით.—გევედრები, ამოდი. თორემ უშენოდ ძალიან ცუდად ვართო!

ვინ არის ცუდიდო?—ეკითხება მზე. აი, თუნდაც მეო.—მიუგო ფარშავანმა,—სიბნელეში ასეთი დიდებულ კუდის პატრონს ყორნისგანაც ვერ მარჩევნო.

მა მზე შენ კი არა. შენს კუდს სჭირდება თურმე. გამეცალე. შენი კუდის გულისათვის მთელ ქვეყანას ვერ გავანათებო.

და ფარშავანი ხელცარიელი დაბრუნდა კვან.

მაშინ მზესთან ბუღბული გაგზავნეს. ისეთი ხმატკბილიაო. ფიქრობდა ყველა. მზეს სმენას დაუტკბობს და ისიც თხოვნაზე უარს ვეღარ ეტყვისო.

და მართლაც, წამოიწყო თუ არა ბუღბულმა თავისი სიმღერა. მნათობმა გამოიღვიძა და ძილნარევი ხმით აბუტბუტდა:

რა ტკბილად მღერის... ნეტავ რას ისურვებდიო?

ადი ცაზე, დაე. გათავდეს ეს უკუნი ღამეო. შეეხვეწა ბუღბული.

განა დამე სიმღერას ხელს უშლისო?—იკითხა მზემ.

პირიქითო.—უბასუხა ბულბულმა,
—მე ღამეს სიმღერაში ვატარებ და,
ღილა რომ არ დადგეს, ყელი ჩამეხ-
რინწება. ანდა ხმა მთლად ჩამიწყ-
დებაო.

მამო, მე მხოლოდ იმიტომ უნდა
აუდგე, რომ შენა ყელმა დაისვენოს?
—მუხს ხმაში გუჯავრება დაეტყო. —
ჩემს დასვენებაზე კი არავინ ფიქრობს,
გამეცალეო.

და ბულბულიც ფარშავანჯს მიჰყვა
სუან.

ბულბულის შემდეგ მზესთან თუ-
თიყუში მიგზავნეს.

ამოდიო.—ემულდარებოდა თუთიყუ-
ში.—სინღლეში არა ჩანს ვის ვებაძე
და რა სიამოვნებაა გამოჯავრო
ვინმეს, თუ ვერ დაინახავ, როგორ
ბრაზობსო.

მზემ ამაზე პასუხის გაცემაც კი არ
ისურვა. გასაგებია: თუთიყუშს
ხომ მისი გამოჯავრებაც შეეძლო. მა-
შინ მამალმა, ითხოვა მზესთან წასვლის
ნებართვა. მისი იმედი არავის ჰქონდა:
დიდი სილაბაზის პატრონი ის
არ იყო და ხმაც უხეში და ერთფე-
როვანი ჰქონდა, მაგრამ რა ექნათ,
სხვა მსურველი აღარ ჩანდა.

როცა მამალმა მზემდის მიადგინა,
მას მშვიდი და ღრმა ძილით ეძინა.
მამალი ჩუმად მიუბარა სასთუმალ-
თან და დაიყოლა. მოულოდნელობი-
საგან მზე უცებ წამოხტა ლოკინზე,
საბანი გადაძვრა და მთელი ქვეყანა
ერთბაშად განათდა და გაბრწყინდა.
ვინა ხარ, რაშია საქმეო? — აბურტყ-
ყუნდა ნახევრადმიძინარე მზე.

ყოყლიყო-ო! ადექი ზანტო! შენი
მოვალეობა არ. იციო?

რომელი მოვალეობაო?—გაიზმორა
მზე.

ათბო და ანათობო.—უბასუხა მა-
მალმა.—უშენოდ დედამიწაზე სიცოც-
ხლე გაქრება. ეს კი იმას ნიშნავს, რომ
შენი ცხოვრებაც ამაო იქნებაო.

მე ისედაც არავინ მაფასებსო, —უთ-
ხრა მზემ.—ფარშავანჯი თავის კულ-
ზე იყურება, ბულბული მხოლოდ თა-
ვის ხმაზე ფიქრობს, თუთიყუში კი...

შენ ადამიანები დაივიწყეო, —უთხრა
მამალმა,—ის მოხუცი გლეხი დაი-
ვიწყე, შენთან ერთად რომ დგება,
შენსკენ ხელებს იწვდის და ამბობს:
მზუო, წყალობის თვალით გადმოხე-
დე ჩემს ბრინჯის ყანებს!

ადამიანები რაში მჭირდებაო?—
თქვა მზემ,— ისინი თუ დაილუპებინა,
მე განა სინათლე მომაკლდებაო?

ღიანაც რომ მოგაკლდებაო,—უთხ-
რა მამალმა,—აბა, გაიხსენე როგორ
მრავალდები ადამიანების მიერ ამო-
თხრილ ყოველ წყალსაცავში, ბრინ-
ჯის ფოთლებზე დაბაკურებულ ყო-
ველ დილის ნაშში. მერე, რარიგ
ბრწყინავ გაპრიალებულ სურებზე,
როდესაც ქალებს წყალი მოაქვთ ხოლ-
მე, როგორ ტყდება შენი სხივები
გლეხების ნაშუშევარ თოხის პირებზე!
ან როგორ ირეკლება ქალწულის სარ-
კეში; იგი შენს გამოსახულებას იჭერს
და თავის სატრფოს უგზავნის... ადა-
მიანები რომ არ იყვნენ, ქვეყანა დაბ-
ნელდება და ვერც შენ დაინახავ იმ
ათას მზეს, რომლებიც ბრწყინავენ
ყველაფერში, რაც კი ადამიანის ხე-
ლით არის გაკეთებულიო.

მაგრამ მზის დაყოლიება არც თუ
ისე იოლი საქმე იყო:

ტბილად ღლინებ, მამალო, მაგ-
რამ გავიგე, რომ მე ჩემი საკუთარი
თავისთვის მინდა ვიცხოვრო, —დავის-
ვენოო.

ვინც მარტო საკუთარი თავისთვის
ცხოვრობს, ის სხვისთვის მკვდარიაო!—
თქვა მამალმა. —და განა არ იცი,
მზუო, რომ კარვად მხოლოდ ის ის-
ვენებს, ვინც კარვად იმუშავო?

ნახა მზემ, რომ მამალს სიტყვაში
ვერ მოუგებდა. სხვა გზა არ ჰქონდა,
უნდა ცაზე ასულიყო და თავის საქმეს
შესდგომოდა.

იმ დღიდან მოყოლებული მამალი
ყოველდღე უთენია დგება და ხმამაღ-
ლა, გამბულად ყვიის. პირველად იგი
მზეს უყვიის:

ყოყლიყო-ო! გაიღვიძე, დროა მე-
შეობის შეუდგეო.

გაიღვიძეო! დედამიწას ეკუთვ-
ნის:

გაიღვიძე! თესლებსა და ფესვებს
სასიცოცხლე წვენი მიაწოდე!
მესამედ კი ადამიანებს შესძახის:
ადექით! მზე დგება! დედამიწა
თქვენს მადლიან ხელებს ელოდება!
უკვე დროა! ყოყლიყო-ო-ო-ო!

თარგმნა ნ. ხაბთაძე
ნახ. ნ. შალიაშვილისა

ანაკონდა

ანაკონდა ყველაზე დიდი გველია დედამიწის ზურგზე. იგი სტრამით ხშირად 10 მეტრს აღწევს. ცნობილია, რომ თავის საილიერის მიუხედავად, რომან არ გაუჯირავს, იგი აღიზანს თუ გრჩის, მაგრამ იყო შეშინებვა, როდესაც ანაკონდამ დონოს, შისით, მოხანავე აღიამინი მოიტაცა, ეს მდინარე ჩიო-ნაპუე მოხდა, სამხრეთ ამერიკაში: მოხანავებს უცებ გველი იშვოთი-ცა გარს. აღამიანი თავდადებით ხმობდა; მაგრამ გველმა წყალში ჩაიხრია იგი, რამდენიმე წმინდ დახმარვლია ცაცხ ნღარისა კვეთდნენბაში იპოვეს. გველმა, ეტყობა, ვერ მოახერხა მთლიანად გადაეცადა აღამიანი და მიატოვა იგი.

კომკავშირული ხსენიები

ხარკოვის ოლქის ქალაქ ზმიევში მოხდა ეს ამბავი. ცხრა წლის გოგონა ვერა ოზონტენკო სახელი ხანად მარტო იყო სახლში. დეემლის ანთავსა შეუფდა და ვერ შეინშნა როგორ მოხვდა მის კახას ნაქორწყალი. ხანსასხელის თავდაპირველად დაწვარის ბინა ვარდა, ცოტა ხნის შემდეგ კი უცებ ახრიალდა. ვერას ძალზე შეშინდა და ერთ ხანს ოთახში აქეთ-იქით აწუნებოდა, შემდეგ კი მოისასრა და ქუჩაში გავარდა.

გველულები მიეშველენ და ციციხლი ჩაუტყეს, მაგრამ გოგონას მთელი სხეული უსვე დაფარული ჰქონდა დამწვრობით. ვერა სავადმყოფოში წაიყვანეს საქარხნ. ექიმმა; რომელმაც გაიხნვა, თქვა: კანის სამი მთლიანად დამწვარი აქვს და მისი გადაჩენვა მხოლოდ კანის გადენერგვით შეიძლება.

დილით ამის შესახებ ზმიევის №1 სა-შუალო სკოლაში მოვიდა ამბავი, და ჩამდენიმე წუთის შემდეგ სავადმყოფოს მისახა განყოფილებაში უფროსს ოლასკელა დიდი ჯგუფი გამოცხადდა. ოცდაათმა კომკავშირელმა გოგონამ და ვაჟმა სურვილი განაცხადა ოპერაცია გაეყოფებიათ, გადაენერგათ სკოლაის კანნი გოგონასთვის და ეხსნათ იგი და დამკურავისა.

ვერა ოზონტენკო გადარჩენილია. უფროსი მეგობრები, რომელთაც პიონერის გადახარჩენად მტკავრეული და უსიამოვნო ოპერაცია

განიავიანი დღი

ჩიკაგოელი მეცნიერი შმიდტი თავისი ბიონეტრი გველს აუთაღიერებდა. შმიდტი ზნელად გამოკვრივინება კეთილშინილ კომკავშირული ვეარები, მაგრამ მათ პროტესტი განაცხადეს, თქვეს, რომ შმიდტს ისე, როგორც ყველა მოიქცეოდა, და რომ ამ ამბავზე ლაპარაკი არა ღირს.

ხსოვლოდ ცივარი

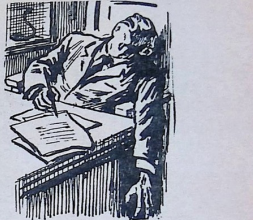
მსოფლიოს სამოცი ქვეყანა უშვებს წყინეს. ყოველ წელიწადს მსოფლიოში ტყაბებიდან ხუთი მილიარდი წიწი გამოაქვთ. ყველაზე მეტი წიწი იბჭელება საბჭოეთის კავშირში. 1955 წელს ჩვენს ქვეყანაში გამოიყ 54732 სხვადასხვა დასახელების წყინი, ერთი მილიარდი ტირაგით. იამონირს კი, რომელსაც წიწის ბეჭედაში მეორე ადგილი უკავია; 21,653, ესე იგი დაახლოებით ორჯერ ნაკლები ვიდრე ჩვენს ქვეყანაში. სულ ოქტომბრის რევოლუციის შემდეგ 1955 წლამდე საბჭოთა კავშირში გამოიყდა 1268000 დასახელების წიწი, ორანჯები მილიარდი ტირაგოთ. საბჭოთა კავშირის პირველი ადგილი უკავია აგრეთვე თარგმნილი ოლტიკატურის "გამოსუხამით. მარტო 1955 წელს გამოიყდა უცხოელი მწერლების 1782 დასახელების წიწი. საბჭოთა კავშირში სამასამდე გამოიყდებოდა.

3. ო. ლენინის სახელობის მოსკულის ბიბლიოთეკის ფონდში ითვლება 15 მილიონი წიწი, ლენინგრადის სალტიკო-შერჩინის სახელობის ბიბლიოთეკაში—აბი მილიონი, ვანსეინების კონკრების ბიბლიოთეკაში—აბი მილიონი, პარიზის ნაციონალური და ნიუ-იორკის სახალხო ბიბლიოთეკებში 6 მილიონი.

ფოტოსასულებარი

ლონდონში, ამასწინათ შეუპოა დაიწყო არაჩვეულებრივი სახელობისმ. მართებული იქნებოდა მისთვის ფოტოსასულებარული სტელა დაგვერქმია. გამოიმკვეთებლა დაახლოება ხელსაწყო, რომელიც ელექტრონის, მექანიკის, ფოტოგრაფიის და ძირწვის თვინების აერთიანებს. გადაღებიდან სამი საათის შემდეგ ასეცენებს პარღება ბიუტტი, რომელიც ორიგინალთან ძალზე აბლის ღვას.

მოსუცი მეცნიერი მიხვდა, რომ დანწარული იყო. მაგიდას მიუფდა და დაწვინებულმა იმანი, რომ კარგ საქმეს აკეთებდა დაიწყო წერა: რას განიცდიდა, რას გრძობდა, რა სტიკია. გაშირცედა, რომ შმიდტი კანებისათვის ტემპერატურა 39,5 გრადუსამდე ათავია. შეუდგდა დასწეულია კულის საწინაღი ტიკიცი. დღისთვის უკანასკნელ ტემპერატურაში წერა: მდგომარეობა მძიმეა, ცხვირ-პირიდან სისხლი მდის, ვეჯიკობ, რომ მოვიდა სისხლის ჩაქვიციის წუთები. სწორედ ასე მომხდარა. მოხუცი მეცნიერი სკამზე ნახეს. იგი სისხლის ჩაქვიციით გარდაცემილიყო.

ადამიანის ორგანიზმში აღგზნების ტალღა ნერვების საშუალებით წამში 40—100 მეტრს გადის.

ჩვენი ხელი, უცებ, განუზომლად რომ დაგრძობდეს და მუსეს მისწვდება, მზის მტყუნარებით გამოწვეული ტვიცილის მხოლოდ 55 წლის შემდეგ შევეგრძობით.

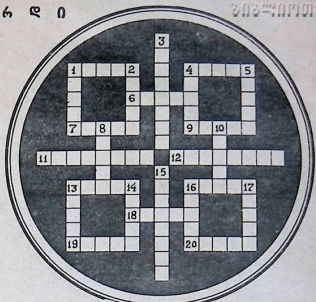
ცხადია ამ კოსმიურ მაგალითს პრაქტიკული მნიშვნელობა არა აქვს. მაგრამ ტიკინიანი ახლა ისეთი სიჩქარეში ბავთრობენ, რომ ადამიანის ნერვული სისტემა უცებ ვერ ასწრებს მათზე რეაგირებას. ადამიანმა უკარამბებით სკვლის ელექტრო და დილოუკატორები.

კ რ ო ს მ ო რ დ ი

შირიზონტალურად: 1. ყვეელი; 4. ინერტული აირი; 6. ქოლაქი შავი ზღვის სანაპიროზე; 7. რიცხვი; 9. ცხოველი; 11. დიდი გეოგრაფი და ფანტასტიკური ნაწარმოების ავტორი; 12. ვეშაპთა ოჯახის წარმომადგენელი; 13. კუნძული წყნარ ოკეანეში; 16. მტაცებელი ფრინველი; 18. კურორტი საქართველოში; 19. საბერძნეთის დედაქალაქი; 20. მაჰმადიანთა სულიერი წინამძღოლი, მეთაური.

ვერტიკალურად: 1. სპორტული იარაღი; 2. ქიმიური ნივთიერება; 3. ღრამის სახეობა; 4. ქარი; 5. სახელმწიფო აზაში; 8. ცხოველი; 10. ძველი საბერძნეთის სახელწოდება; 13. მთის მასივი ჩეხოსლოვაკიაში; 14. თბილისის უბანი; 15. მდინარე ამერიკაში; 16. ავეჯი; 17. ცნობილი საბჭოთა ფეხბურთელი.

შეადგინა თბილისის 85-ე ს.შ. სკოლის VIII კლ. მოსწავლე ვ. ბახტაძემ

პასუხი „პიონერს“ № 5-ში მოთავსებულ ბასართოგზე
პასუხი „კროსსოვრდზე“

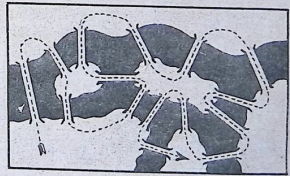
თ ა ვ ს ა ტ მ ხ ი

ვერტიკალურად: 1. „პიონერი“; 2. სლალომი; 4. ალტი; 5. ძნელაქი; 6. კომში; 7. რიწა; 9. ანძა; 15. ძნა; 16. შტო; 19. „აბეზარა“; 20. ეული; 21. ლებარდე; 24. ხავერდი; 25. იოლი; 26. ლახტი; 27. ილინა.

შირიზონტალურად: 3. „დილა“; 6. კილო; 8. ტრეკი; 10. რივიერა; 11. შროშანი; 12. არმია; 13. უძი; 14. ბირმა; 17. ყურძენი; 18. სტაიერი; 20. ეთილი; 22. ობი; 23. ოხობტი; 28. ალგებრა; 29. ლეკვადა; 30. ხრომი; 31. ადლი; 32. „აილა“.

პასუხი თამბატოზე „თხუთმეტი ჩილი“

თხუთმეტივე ხილვე უნდა გაიაროთ ისე, როგორც ეს ნაჩვენებია ნახაზზე.

პასუხი გამოცანებზე

1. სახელმწიფოში არსებული კანონების შეცვლა
2. საბრძოლო საკურველი; 3. მკვრივი ანუ... 4. ცეკვა;
5. დასაცემელი სახლი; 6. ადამიანის სხეულის ნაწილი; 7. გონიერული გასართობი.

თუ აქ მოცემულ კითხვებს სწორად უპასუხებთ და უჯრედებში ჩასვამთ, მაშინ დიაგონალზე თქვენ წაიკითხავთ ჩვენი რესპუბლიკის ინდუსტრიული ცენტრების სახელებს.

1. ყაყაჩი; 2. საათი; 3. პირი, ყურები, თვალები;
4. გუშული.

რ ე დ ა კ ც ი ა შ ი შ ე მ ო ს უ ლ ი მ ა ს ა ლ ე ბ ი
ა მ ტ ო რ ე ბ ს ა რ უ ბ რ რ უ ნ დ ე ბ ა თ

„ПИОНЕРИ“ детский журнал Центрального Комитета ЛКСМ Грузии и республиканского совета пионерской организации имени В. И. Ленина. № 6, 1958 Тбилиси Плеханова, 91. მისამართი. თბილისი, პლენარის კა. 91. ტელ. 3—81—85.

უე 00932 ორ. 16.500, ხელმოწერი. დასაბ. 4/VI 58 წ. სტამბის შეჯ. № 575, გამოც. შეჯ. № 21. საქ. კ. ც. კ-ის გამომცემლობის პ/კაპაზინტი „კომუნისტა“.

„ჩიტა სადილობა“

ფოტო-ხუმრობა

ს. აკოფოვი

შტექტო ხუმრობა უცხოეთის ჟურნალიდან

გერმანული იუმორი

ჩემთვის გასაგებია

ერთხელ კურდღელმა ჰკითხა ლომს:

— მართალია რომ თქვენ, ლომები, მაშლის ყვილიზე ფრთხებით?

— მართალია, — უპასუხა ლომმა, — დიდ ცხოველებს ყოველთვის რაღაც სუსტი მხარე გვაქვს. აი, სპილოებზეც ამბობენ, რომ გოჭის ჭყვიტინისა ეშინათ.

— მართლა?! — უთხრა კურდღელმა, — ახლა ჩემთვისაც გასაგებია, თუ ჩვენ, კურდღლებს, ძაღლებისა რატომ გეშინია.

სრულებითაც არა

სპინოზა ხშირად თამაშობდა ქადრას თავის სახლის პატრონთან. ერთხელ სახლის პატრონი შეეკითხა:

— რაშია საქმე, როდესაც ვაგებ, მე ყოველთვის ვდელოვ, თქვენ კი თქვენს წაგებას აინუნშიც არ ადგებთ ხოლმე, განა ასე გულგრილად ეკიდებით თამაშს?

— სრულებითაც არა, — მიუგო სპინოზამ, — მაგრამ

ჩვენში რომელმაც არ უნდა წააგოს, მაინც მეფე შამათდება, რაც ჩემს რესპუბლიკანურ გულს ახარებს.

თავის ფასი

დიდი შოტლანდიელი პოეტი რობერტ ბერნსი ტემზის სანაპიროზე სეირნობის დროს მოწმე გახდა ერთი სოცდარგის გადარჩენისა, რომელიც მდინარეში ჩავარდნილიყო. ერთმა ღარიბმა კაცმა რისკი გასწია, საკუთარი სიცოცხლე საფრთხეში ჩააგდო და განწირული ნაპირზე გამოიყვანა. მაგრამ ჭილღოდ ერთი სპილენძის ფული მიიღო მხოლოდ.

შემთხვევის ადგილას შეგროვილი სახლი აღშფოთდა სოცდარგის უმადურობით და მოინდომა მისი უკანვე წყალში გადაგდება. მაგრამ საქმეში ბერნსი ჩაერია:

— გაუშვით, — თქვა მან. — თვითონ უკეთ იცის თავისი ფასი.

გერმანულიდან თარგმნა
 შ. ამირანაშვილმა

